
LOMITUSPALVELUJEN PALVELUSUUNNITELMA HEVOSTILOILLE

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, työn hyväksymispäivä

Oma Allekirjoituksesi

Kati Kontoniemi

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Kati Kontoniemi	Vuosi 2012
Työn nimi	Lomituspalveluiden palvelusuunnitelma hevosiloille	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle eli Melalle lomake lomituspalveluita käyttävien hevosiloiden palvelusuunnitelman laadintaan. Palvelusuunnitelma on lomituspalvelulain mukaan laadittava kaikille lomitusiloille vuoden 2011 alusta lähtien. Siihen kerätään tilakohtaisesti tiedot tilan maatalouskokonaisuudesta, tuotantolosuhteista, kotieläimistä ja niiden hoidossa käytettävistä työmenetelmistä, lomittajalta vaadittavasta osaamistasosta ja lomituksen kehitystarpeista.

Hevosiloiden työmenetelmiä ja työaikoja on tutkittu aiemmin Suomessa vain kahdessa työtutkimuksessa. Mela ja Työtehoseura eli TTS tarvitsevat työaikalaskentaan lisää tietoa hevosiloiden työmenetelmistä ja niiden vaatimista työajoista. Tehtäväkseni tuli kerätä mittaamalla lomituspalveluita käyttäviltä hevosiloilta eri työmenetelmien työaikoja. Opinnäytetyöni kirjallisuusosiossa selvitetään Suomen hevosyrittäjyyttä etenkin maatiloilla ja lomitusiloilla. Lisäksi siinä kerrotaan hevosyrittäjille lomituspalveluiden perusteet.

Laadin hevosiloiden palvelusuunnitelman alalta saamani koulutuksen ja työkokemuksen perusteella sekä käyttäen apunani hevos- ja nautatiloilta tehtyjä työmenetelmä- ja työajanlaskentatutkimuksia. Palvelusuunnitelman toimivuutta testattiin ja työaikatietoja kerättiin neljällä hevosilalla Etelä-Pohjanmaalla. Palvelusuunnitelman sisältö ja työaikaominaisuuksien tulokset laadin niin, että niitä voidaan käyttää apuna lomittajien TTS-Managerilla tehtävässä kokonaistyöajanlaskennassa.

Avainsanat Lomituspalvelut, hevonen, palvelusuunnitelma, työaika

Sivut 28 s, + liitteet 13 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine Option

Author	Kati Kontoniemi	Year 2012
Subject of Bachelor's thesis	Vacation replacement service`s service plan for horse farms	

ABSTRACT

The purpose of my thesis was to produce a functioning service plan form for The Farmers' Social Insurance Institution Mela to horse farms which use vacation replacement services. At the beginning of 2011 the law demands that the service plan must be made to all farms that use vacation replacement services. The information of the service plan is collected from the farms status of agricultural complex, condition of production, farm animals and the working methods in animal care, farm assistants required level of working skill and development needs of the vacation replacement services.

In Finland the working methods and times have previously been researched only in two working studies. Mela and The Working Force Company TTS need more information of working time calculation from horse farms working methods and times. My function is to collect the different working methods and working times with measuring. In the literature part of the thesis the Finnish horse entrepreneurship is discussed especially in farms and farms using vacation replacement services. It gives also basic information of vacation replacement services for horse entrepreneurs.

I produced the horse farms service plan using my education and working experience of the branch. I utilized researches of working methods and times which have been note don horse and cow farms. I tested the service plan function and collected working data in four horse farms of the Southern Ostrobothnia. The content and working results of the measurements were made with the help of TTS-Manager farm assistants whole working time calculating program.

Keywords Vacation replacement service, a horse, service plan, working time

Pages 28 p + appendices 13 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	HEVOSYRITTÄJYYS SUOMESSA	2
2.1	Hevostalous maataloilla.....	3
2.1.1	Lomituspalveluihin oikeutetut tilat vuonna 2011.....	4
3	LOMITUSPALVELUIDEN PERUSTEET HEVOSYRITTÄJÄLLE.....	6
3.1	Lomitukseen oikeutetut yrittäjät.....	6
3.1.1	Vuosiloma.....	7
3.1.2	Sijaisapu	8
3.1.3	Maksullinen lomitus	8
3.2	Paikallisyksikön järjestämä lomitus	9
3.2.1	Lomitusrenkaan, -osuuskunnan, -yrityksen tai -yrittäjän käyttö lomituksessa	9
3.3	Itsejärjestetty lomitus	10
3.4	Lomittajan työtehtävät.....	11
3.5	Lomituspalveluita käyttävän yrittäjän velvollisuudet	11
4	PALVELUSUUNNITELMA	12
4.1	Palvelusuunnitelman sisältö	12
4.2	Palvelusuunnitelman tavoite	13
5	PALVELUSUUNNITELMAN LAATIMINEN HEVOSTILOILLE	14
5.1	Alustava palvelusuunnitelma laatiminen	14
5.2	Tilan työntekijöiden ja olosuhteiden kuvaus.....	14
5.3	Hevoskohtaiset tiedot	15
5.4	Hevosten ruokintatyöt	15
5.5	Hevosten liikutus.....	17
5.6	Muut päivittäiset hevosten ja niiden elinympäristön hoitoon kuuluvat työt	17
5.7	Hevosten lannanpoisto ja kuivitus.....	18
5.8	Tilavierailut ja palvelusuunnitelman kehittäminen	18
6	HEVOSTILOJEN TYÖMENEKIN LASKENTA	20
6.1	TTS-Manager työaikalaskennassa.....	20
6.2	Aiempia hevostilojen työaikamittauksia	20
6.3	Vierailutilojen työmenetelmien ja olosuhteiden kuvaus	23
6.3.1	Tila 1.....	23
6.3.2	Tila 2.....	23
6.3.3	Tila 3.....	24
6.3.4	Tila 4.....	24
6.4	Työaikamittaukset vierailutiloilla	25
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
	LÄHTEET	29

-
- Liite 1 Lomituspalveluiden kotieläinyksiköt
 - Liite 2 Lomituspalveluiden sijaisapuperusteet
 - Liite 3 Maatalouslomituksen palvelusuunnitelma paikallisyksikön palveluita käyttäville
 - Liite 4 Maatalouslomituksen lopullinen palvelusuunnitelma hevostiloille

1 JOHDANTO

Hevosten urheilu- ja harrastuskäyttöä harjoittavien ihmisten määrä on lisääntynyt, mikä on tasaisesti kasvattanut hevosten ja hevosyritysten määrää Suomessa 1980-luvulta lähtien. Hevosyrityksiä arvioidaan olevan 3000 maamme 16 000 tallista ja hevosala työllistää noin 15 000 ihmistä. Hevosyrityksistä suurin osa harjoittaa toimintaansa maatalouden verotuksen alaisuudessa, vaikka maatiloilla olevien hevostallien osuus on laskenut.

Hevostalouden ollessa ainoa kasvava kotieläintilojen päätuotantosuunta ja maatalouslomituksen hevosellisten tilojen muodostaessa jo 15 prosenttia kaikista tiloista, on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa eli Melassa ja lomituspalveluiden paikallisyksiköissä ryhdytty kiinnittämään enemmän huomiota hevosyrittäjien lomituspalveluihin. Vuoden 2011 alusta voimaan tullut lomitusslain muutos vaatii palvelusuunnitelman laatimista kaikille maatalouslomituksessa oleville tiloille. Palvelusuunnitelma on lomituspalvelujen kehitystyökalu ja tilan maataloutta, kotieläinten laatua ja hoitotöitä kuvaava tilakohtainen tietopaketti. Koska hevosten hoitoon käytettävät työmenetelmät eroavat jo käsityövaltaisuuksien ansiosta muista kotieläinten hoitotöistä, on tarkoituksen mukista laatia hevosiloille oma palvelusuunnitelma.

Hevosten hoidon työmenetelmistä ja työajoista on kerätty tietoa vain muutamalla tutkimuksella. Niinpä Melalla on vain vähän tietoa hevosten hoidon vaatimasta työajoista käytettävissä laskettaessa lomittajien työaikaa. Hevosilojen työaikalaskelmien oikeellisuuden parantamiseksi olisi saatava lisää tietoa hevosten päivittäisten hoitotöiden työmenetelmistä työaikoineen. Tämän Melan toimeksiantaman opinnäytetyön teon yhteydessä on tarkoitus laatia hevosiloille oma palvelusuunnitelma sekä kerätä laskelmia varten työaikatietoja hevosiloilta. Lisäksi kootaan työhön perustietoa lomitukseenpalveluiden saamisen edellytyksistä ja käytännön toteutuksesta lomituksesta kiinnostuneelle hevosyrittäjälle.

2 HEVOSYRITTÄJYYS SUOMESSA

Hevosia käytetään Suomessa pääasiassa urheilu, harrastus- sekä virkistyskäyttöön. Ratsu- ja ravihevosten urheilu- ja vapaa-ajan harrastuskäyttö muodostavat yrittäjyyttä ympärilleen niin suoraan kuin välillisesti esimerkiksi hevosten päivittäisen hoidon, terveydenhoidon, kasvatuksen, koulutuksen, matkailun ja rehuntuotannon kautta. Hevosalaa leimaa voimakas harrastaneisuus, yksikkökokojen vaihtelu ja työn käsityövaltaisuus, mutta toiminta on viime vuosikymmenenä muuttunut yhä yrittäjämäisemmäksi. Yhden ihmisen osa- tai kokoaikaiseen työllistämiseen tarvitaan 3-10 hevosta. Suomessa on yli 15 000 työntekijää, jotka hevosala työllistää joko osa- tai kokoaikaisesti. (Pussinen & Thuneberg 2010, 7, 9.) Työntekijöiden määrä on kasvanut, sillä hevestietokeskuksen kyselyn mukaan 2000-luvun alussa talleilla työskenteli osa-aikaisesti 6 000, kokoaikaisesti 3 500 ja satunnaisesti avustusluonteisesti 7 000 henkilöä. (Tiilikainen 2004, 18.)

Vuonna 2009 Suomessa oli 75 000 hevosta ja 35 000 hevosenomistajaa. Suomen hevosityritysten tarkkaa määrää on vaikea arvioida, sillä maassamme ei ole yhtenäistä talli- tai hevosityritysrekisteriä. Yhtenäisen rekisterin pitämistä vaikeuttavat harrastuneisuuden lisäksi hevosityritysten verotuksen jakaminen elinkeinoverolain eli EVL:n tai maatalouden tuloverolain eli MVL:n kesken. Hevosenpidon harrastuneisuudesta kertoo se, että yritystoimintaa on vain yli 3 000 tallilla maamme 16000 tallista. (Pussinen & Thuneberg 2010, 8-9.) 2000-luvun alussa talleja oli 13 000, joista 2 500 tallilla toiminta oli yrittäjämäistä. Yli 10 hevosen tallit olivat pääasiassa yrityksiä, sillä toiminta muuttuu harrastuksesta yrittämiseksi 7-8 hevosen kohdalla. (Tiilikainen 2004, 14-15.)

Hevostallien toiminta jakautuu useaan eri toimintamuotoon, joita ovat hevoskasvatus, ravihevosten valmennus, ratsastustoiminta, hevosten hoito- ja karsinanvuokrauspalvelut, siittola- ja oriasemapalvelut, ravi- ja ratsuhevosten koulutus sekä myynti, hevosmatkailupalvelut sekä omien harrastushevosten pito. Lisäksi erityisesti hevosmetsureiden ansiosta on säilynyt hevosten työkäyttöä. (Tiilikainen 2004, 31, liite 3.) Vuoden 2009 hevostutkimuksen mukaan eteläisessä Suomessa on eniten karsinan vuokrausta ja ratsastustoimintaa tarjoavia talleja, Itä- ja Keski-Suomessa sekä Pohjanmaalla painopiste on ravi- ja kasvatustoiminnassa ja Pohjois-Suomessa vaellusratsastuksessa sekä muussa matkailutoiminnassa. (Pussinen & Thuneberg 2010, 18, 21.)

Vuoden 2009 hevostutkimukseen vastanneiden hevosityritysten päätoimintamuodot kuvaavat hyvin hevostalouden eri toiminnan harjoittajien suhteita Suomessa. Hevosityrityksistä hevoskasvatusta harjoitti 35 prosenttia, ratsastustuntitoimintaa 21 prosenttia, niin omien kuin vieraiden ravihevosten valmennusta 19 prosenttia, karsinoiden vuokrauspalveluita 9 prosenttia, siittola- ja oriasematoimintaa 8 prosenttia, vaellusratsastus ym. matkailutoimintaa 3 prosenttia sekä muuta toimintaa 5 prosenttia. (Pussinen & Thuneberg 2010 19). Näiden hevosityritysten keskimääräinen hevos- tai ponipaikkojen määrä vaihteli harjoitetun päätoiminnan mukaan. Kasvatustoimintaa harjoittavista suurin osa oli 1-2 siitostamman omistajia, joilla oli myös muuta hevosalan toimintaa tallillaan ja hevospaikkoja oli 12. Ratsastustuntitoiminnassa vuosittainen asiakkaiden määrä oli keskimäärin 132

tallia kohden ja hevos- tai ponipaikkojen määrä 26. Vieraiden ravihevosten valmennusta harjoittavilla hevospaikkojen määrä oli 26, joista muita kuin omia hevosia oli keskimäärin 16 hevosta, kun omia ravihevosia valmentavilla määrä oli 10. Karsinapaikkojen vuokrausta ja hevosten täyshoittoa tarjoavista mukana kyselyssä olivat vain omiakin hevosia omistavat. Heistä yli puolet harjoitti lisäksi kasvatustoimintaa ja hevos- tai ponipaikkoja oli keskimäärin 18, joista muita kuin omia hevosia oli 11. Suomessa on noin 70 oriasemaa ja siittolaa, jotka ovat suuria yksiköitä, sillä puolella on yli 40 hevos- tai ponipaikkaa ja keskimäärä on 50 paikkaa. Vaellusratsastusta sekä muita matkailu- ja virkistymispalveluita tarjoavilla oli 23 hevos- tai ponipaikkaa. (Pussinen & Thuneberg 2010, 21,23,25–31.)

2.1 Hevostalous maataloilla

Aikojen saatossa niin hevosten omistaminen kuin niiden asuminenkin ovat siirtyneet varsinaisilta maataloilta lähemmäs taajamia. 1960-luvulla valtaosa hevosista oli maatalojen omistamia, kun taas 2000-luvun alussa niistä vain noin puolet oli maatalojen omistamia. Vuonna 1987 tehdyn kyselyn mukaan talleja oli ollut 7 300, joista suurin osa eli 6 160 oli sijainnut maatilalla. Hevostietokeskuksen vuonna 1999 tekemän kyselyn mukaan maaseudun talleissa oli enää 60 prosenttia maamme hevosista eli 35 800 hevosta, joista kolmasosa oli taajamassa asuvien omistuksessa. Hevostietokeskuksen tekemän, hevosjalostusliittojen tiedossa olevien talleihin perustuvan kyselyn mukaan vuonna 2001 hevosista 80 prosenttia oli maaseudulla ja 62 prosenttia maatilalla. Tuolloin hevosia oli 8 000 tilalla, joista 3 750 tilalla niitä oli vähintään kolme. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen Tiken mukaan samana vuonna 5 500 maatilalla oli 25 500 hevosta. Tiken tilasto poikkeaa hevosjalostusliittojen tilastoista, sillä siihen oli laskettu vain maataloustukea hakeneet ja vähintään yhtä peltohehtaaria viljelevät aktiivitalat. (Tiilikainen 2004, 13–16.)

Vuonna 2011 maataloilla oli Tiken tilaston mukaan 31 600 hevosta, joka on 42 prosenttia maamme hevosmäärästä. Hevosista mukaan on laskettu vain viljelijän omistamat sekä tilalla hoidettavat muiden omistamat ja viljelijän osaomistamat hevoset. Vuodesta 2000 hevosten määrä on kasvanut 6 100 hevosella ja hevostaloutta päätuotantosuuntanaan harjoittavien tilojen määrä 40 tilalla. Kaikkien muiden kotieläintaloutta päätuotantosuuntanaan harjoittavien tilojen määrä on laskenut niin, että hevostiloja on nykyään toiseksi eniten maamme kotieläintiloista. (Kotieläinten lukumäärä 2012; Maatalouden rakenne 2012; Taulukko 1)

Lomituspalveluiden palvelusuunnitelma hevostiloille

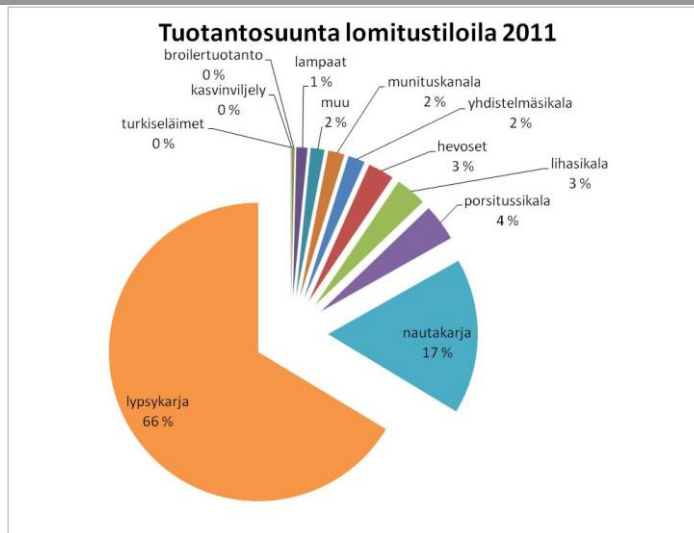
Taulukko 1 Kotieläintilojen ja niiden eläinten määrä vuosina 2000 ja 2011, sekä niiden määrän muutos vuodesta 2000 vuoteen 2011. (Tike 2012)

Eläimet	vuosi 2000		vuosi 2011		Muutos vuodesta 2000 vuoteen 2011	
	tiloja, kpl	eläimiä, kpl	tiloja, kpl	eläimiä, kpl	tiloja, kpl	eläimiä, kpl
Naudat	28262	1056700	14417	914100	-13845	-142600
Hevoset	2080	25500	2120	31600	40	6100
Siat	4316	1295800	1939	1335100	-2377	39300
Siipikarja	1231	12569500	694	10235700	-537	-2333800
Lammas ja vuohi	890	108200	743	134 000	-147	25800
Yhteensä	36779	15055700	19913	12650500	-16866	-2405200

Maatiloilla harjoittavista hevostiloista ja niiden toiminnan laadusta kertovat hyvin vuonna 2009 hevosyrityksille tehdystä kyselystä saadut tiedot, sillä saadakseen yrityksensä maatalouden tuloverolain alaisuuteen on toiminnan harjoittajalla oltava maatila. Kyselyn mukaan hevosyrityksistä MVL:n mukaan toimintaa harjoittivat hevoskasvatuksessa 88 prosenttia, muiden kuin omien hevosten ravivalmennuksessa 61 prosenttia, omien hevosten ravivalmennuksessa lähes kaikki, karsinapaikkojen vuokrauksessa ja hevosten täyshoitopalveluissa 67 prosenttia, oriasema- ja siittolatoiminnassa 78 prosenttia ja vaellus- sekä muissa matkailupalveluissa 88 prosenttia. Ratsastustuntitoimintaa harjoittavista 66 prosenttia ilmoitti sen sijaan kuuluvansa EVL:n mukaisen toiminnan harjoittajiin. (Pussinen & Thuneberg 2010, 21,23,25–31.)

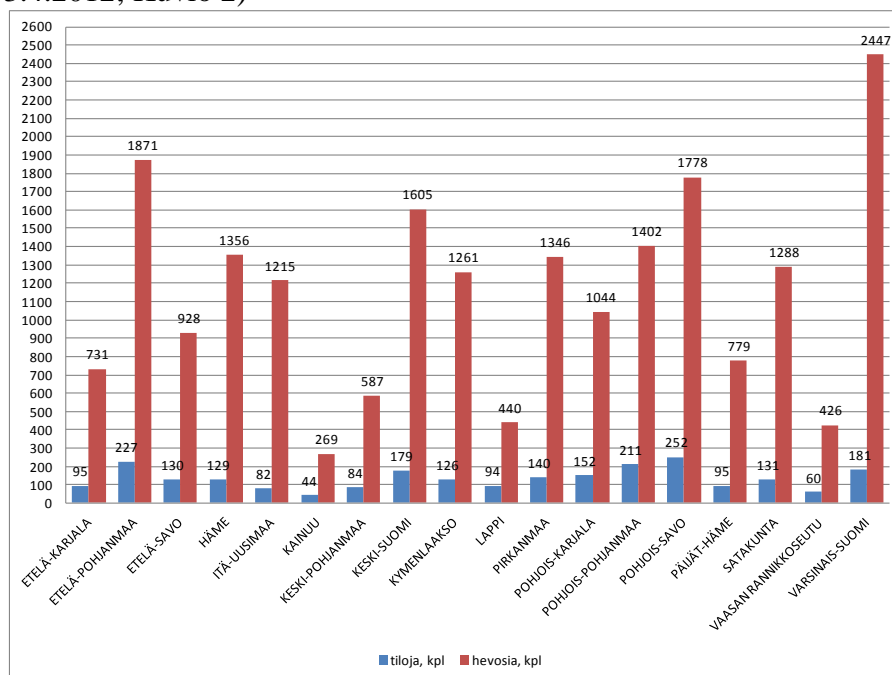
2.1.1 Lomituspalveluihin oikeutetut tilat vuonna 2011

Maatalouslomitukseen kuuluvia tiloja oli noin 16 000, joista noin 14 569 tilan päätuotantosuunta on tallennettuna Mela-järjestelmään. Kuviossa 1 on esitelty lomituspalveluita käyttävien tilojen määrät päätuotantosuunnitain. Näistä tiloista 83 prosenttia eli 12 117 tilaa on ilmoittanut päätuotantosuunnakseen lypsy- tai nautakarjatalouden. (Kuvio 1) Hevostalouden päätuotantosuunnakseen oli ilmoittanut vain kolme prosenttia eli 411 tilaa. Hevosia on kuitenkin myös useilla muita eläimiä pitävillä tiloilla, jotka ovat ilmoittaneet päätuotantosuunnakseen muuta kuin hevostalouden. Niinpä lomituksen piirissä olevista tiloista 2412 on tilallaan vähintään yksi hevonen. Yhteensä hevosia oli lomituksen piirissä 20 773, joka on 27,5 prosenttia Suomen kokonaishevosmäärästä. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Kuvio 1 Maataluslomituksen kuuluvat tilat ryhmiteltynä päätuotantosuunnittain. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Lomituksessa olevien hevosten ja hevosellisten tilojen jakautumisesta maakunnittain on kuviossa 2. Sen mukaan eniten hevosia on lomituksen piirissä Varsinais-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa ja Keski-Suomessa. Vähiten hevosia on lomituksessa Kainuussa, Vaasan rannikkoseudulla, Lapissa ja Keski-Pohjanmaalla. Eniten hevosellisia tiloja on lomituksessa Pohjois-Savossa ja vähiten Kainuussa. Tarkasteltaessa hevosten määrää suhteessa hevosellisten tilojen määrään on Itä-Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Hämeessä ja Kymenlaaksossa eniten hevosia tilaa kohden. Kainuussa, Pohjois-Karjalassa sekä Pohjois-Pohjanmaalla on puolestaan vähiten. Lomitettavista tiloista 61 prosentilla oli alle 8 hevosta ja yhdestä kolmeen hevosta oli 44 prosentilla tiloista. Suurin lomituksen piirissä oleva hevosmäärällä mitattuna sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla ja tilalla on 145 hevosta. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012; Kuvio 2)

Kuvio 2 Hevosellisten tilojen ja hevosten määrä maakunnittain. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Melan tilastojen mukaan vuonna 2009 hevostalous oli päätuotantosuuntana 285 tilalla, kun vuonna 2011 se oli päätuotantosuuntana jo 411 tilalla. Hevosellistenkin lomitustilojen määrä oli lisääntynyt samalla ajanjaksolla 1521 tilasta 2412 tilaan. Lisäystä oli tullut puhtailta hevosiloilla 126 tilaa ja hevosellisilla tiloilla 891 tilaa vain kahdessa vuodessa. Lomitukseen kuuluvien hevostenkin määrä on noussut lähes puolella vuoden 2009 10 980 hevosesta. Hevosellisten tilojen kohonneeseen määrään on varmasti vaikuttanut vuoden 2011 alusta voimaan tullut hevosten kotieläinyksikkömuutos ja siitä aiheutunut lisääntynyt tiedotus hevosilojen lomitussmahdollisuuksista. Sen myötä myös muut kotieläintilat ovat havahtuneet lisäämään hevosensa lomitukseen piiriin, sillä hevosellisten tilojen lisäyksestä puolet muodostuu alle kahdeksan hevosen tiloista. (Lahin, sähköpostiviestit 3.4.2012; 10.8.2010)

3 LOMITUSPALVELUIDEN PERUSTEET HEVOSYRITTÄJÄLLE

Maatalouslomitukseen tarkoitus on edistää kotieläintuotantoa harjoittavien maatalousyrittäjien työssä jaksamista ja työkykyä. Yrittäjillä on suuri vastuu eläintensä hyvinvoinnista vuoden jokaisena päivänä, mutta lomituksen avulla he voivat irrottautua tilansa töistä vuosiloman ajaksi ja saada apua sijaisavun muodossa estyessään työn teosta. Hevosyritysten eri muotojen verottamisesta on erilaisia käytäntöjä ympäri Suomen. Hevosyrittäjän olisi hyvä päästä Maatalousverotuksen piiriin yritystä perustaessaan, niin hän varmistaisi itselleen lakisääteisen mahdollisuuden lomitukseen. Yksityiskohtaisempaa tietoa lomituksesta saa internetistä mela.fi -sivuilta sekä oman kunnan paikallisyksiköstä.

3.1 Lomitukseen oikeutetut yrittäjät

Lomitukseen oikeutettuja ovat maatalouden tuloverolain mukaan verotettavat maatalousyrietykset, joiden töihin osallistuvilla yrittäjillä on pakollinen MYEL-vakuutus. (LOMAL2-3§.) MYEL-vakuutus on maaseutuyrittäjien eläkelain mukainen työeläkevakuutus, joka kartuttaa työeläkettä sekä tarjoaa tarpeen vaatiessa oikeuden sairaspäivärahaan, kuntoutustukeen, tapaturmaturvaan, työkyvyttömyyseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, luopumistukeen, perhe-eläkkeeseen sekä ryhmähenkivakuutuskorvaukseen. MYEL-vakuutuksen voivat saada 18–67-vuotiaas yrittäjä, hänen puolisonsa sekä tilalla työskentelevä perheenjäsen eli lähisukulainen. (MYEL-eläkevakuutus. 2.3.2012.)

Hevosyrittäjän tulee ottaa pakollinen MYEL-vakuutus, mikäli hän harjoittaa maa- tai metsätaloutta tilalla, joka on yli viisi MYEL-hehtaaria ja vuotuinen MYEL-työtulo on vähintään 3553€. MYEL-hehtaari on peltohehtaari tai Etelä-Suomessa 1/10 metsähehtaaria, Keski-Suomessa 1/15 metsähehtaaria ja Pohjois-Suomessa 1/20 metsähehtaaria. MYEL-työtulo on maatalouden työtulo jaettuna yrittäjien kesken. Tilalla työskentelevän lähisukulaisen tulee vakuutukseen saadakseen olla tilalla kokopäivätyöhön palkattuna ja hänen vuotuisen palkkansa on oltava vähintään 3553€. Mikäli pakollisen vakuutuksen ehdot eivät täyty esim. tilan koon, työtulon pienuuden tai tilan ulkopuolella työskentelyn takia, voi yrittäjä ottaa vapaaeh-

toisen MYEL-vakuutuksen, mutta silloin hän ei ole oikeutettu lomituspalveluihin. (MYEL-eläkevakuutus. 2.3.2012.)

Tilalla harjoitettavasta maataloudesta sekä yrittäjän työpanoksesta ja työskentelystä tilan ulkopuolella riippuu, minkälaiseen lomaan yrittäjä on oikeutettu. Nykyisin paikallisyksiköt voivat tarjota maksullista lomitusta myös muille kuin maatalousyrittäjille, mikäli se ei vaaranna maatalousyrittäjien palveluiden järjestämistä. (LOMAL 16.b.§).

3.1.1 Vuosiloma

Vuosilomaa voivat saada pakollisella MYEL-vakuutuksella vakuutetut päätoimisesti kotieläintuotantoa harjoittavat maatalousyrittäjät. Kotieläintuotannossa tulee olla lomitusajankohtana vähintään neljä kotieläinyksikköä (Liite 1) toiminnassa, jota verotetaan maatalouden verolain perusteella. (LOMAL 2-4§.) Vuosiloma on henkilökohtainen maksuton lomitus ja sitä on yhteensä 26 työpäivää kalenterivuodessa, josta vain kolme voi olla pyhää tai sunnuntaita käytettäessä paikallisyksikön järjestämää lomitusta. (Vuosiloma. 1.3.2012.) Vuosilomaa on haettava pitoaikoiheen vuosittain paikallisyksiköstä. (LOMAL 18.§.) Paikallisyksikkö voi vaatia heidän tarjoamiaan lomittajia käytettäessä yrittäjiä pitämään vuosilomastaan 16 päivää yhtäaikaisesti, mikäli yrityksessä on enintään 15 eläinyksikköä ja tilan työ määrä vastaa yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan keskimääräistä työaika. (LOMAA 7§.)

Päätoimista kotieläintuotantoa harjoittanut yrittäjä ei ole voinut työskennellä lomaa edeltävänä kuutena kuukautena yli kolmea kuukautta maatalon ulkopuolella virka- tai työsuhteessa, ellei hän samanaikaisesti ole hoitanut tilaansa kotieläinten hoito ja muita välttämättömiä tehtäviä vähintään tilan ulkopuolella tekemänsä työtuntimäärän verran. (LOMAA 2.§.) Yrittäjä ei voi kuitenkaan saada vuosilomaa, mikäli hän saa toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, edellä mainitun suuruista kuntoutustukea, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai työturvallisuuden mukaista työttömyysetuutta tai meneillä on tuon työttömyysetuuden korvaukseton määräaika. (LOMAL 4.§.) Aloittavalla yrittäjällä on ensimmäisenä vuotenaan vuosiloma vain, jos edelliset yrittäjät siirtävät hänelle käyttämättömät lomansa, sillä saadakseen vuosiloman, tulee yrittäjällä olla MYEL-vakuutus voimassa viimeistään vuoden ensimmäisenä päivänä. (Mela-turvaa lomitusta tarvitseville 2011, 5.) Vuonna 2011 vuosilomaan oikeutettuja yrittäjiä oli yhteensä 25 267 henkilöä, joista vuosilomaa käytti 24 637 henkilöä yhteensä 628 391 päivää. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Vain hevosia pitävä yrittäjä saa vuosilomaa kahdeksalla hevosella, sillä kaksi hevosta muodostaa yhden eläinyksikön. (liite 1). Ennen vuoden 2011 alussa voimaan tullutta lomituspalveluasetuksen muutosta yksi kotieläinyksikkö vastasi kolmea hevosta. Tuo hevosien kotieläinyksikön määrittelmä oli 1970-luvulta, jonka jälkeen työhevokset ovat vaihtuneet ravi- ja ratsuhevosiksi, joiden hoito on paljon vaativampaa ja työvaltaisempaa sekä vaikeasti automatisoitavaa. Eläinyksikkömäärän muutoksen myötä arvioitiin vuosilomaa saavien yrittäjien määrän lisääntyvän 200 yrittäjällä. (HE 134/2010 vp, 4-5, 8.)

3.1.2 Sijaisapu

Sijaisapu on lomitusta, jota voivat saada kaikki pakollisella MYEL-vakuutuksella vakuutetut yrittäjät, jotka ovat vastanneet säännöllisesti merkittävällä panoksella tilan töistä ja ovat tilapäisesti estyneet hoitamasta tilan välttämättömiä työtehtäviä jonkin sijaisapuperusteen (liite 2) takia. Sijaisapua ei kuitenkaan myönnetä, mikäli yrittäjä saa toistaiseksi myönnettyä täyttä työttömyyseläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä tai yrittäjän tehtävistä voidaan huolehtia yrityksen sisäisin järjestelyin. (LOMAL 5§.) Sijaisapu on maksullista ja siitä perittävä maksu sekä lomittaja-avun pituus vaihtelevat sijaisapuperusteiden mukaan. (liite 2.) Perussijaisapumaksu on tuntihinta, joka määräytyy yrittäjän vuoden ensimmäisenä päivänä voimassa olevasta MYEL-työtulosta jaettuna 5000 ja lisättynä eurolla, kuitenkin niin ettei se ylitä palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. (LOMAL 27.1.§.) Vuonna 2011 sijaisapua käyttäneet 10 129 yrittäjää tarvitsivat lomitusta yhteensä 439 507 päivänä. Sijaisapua käyttäneitä yrittäjiä oli 41 prosenttia vuosilomaa käyttäneistä ja sijaisapupäiviä oli 70 prosenttia vuosilomapäivien määrästä. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

3.1.3 Maksullinen lomituis

Maksullista lomitusta voivat tehdä vain paikallisyksikön vakituiset lomittajat. Vuosilomaan oikeutetut yrittäjät voivat saada maksullista lomitusta 120 päivää vuodessa tuetulla tuntihinnalla, joka vastaa lomittajan kunnallisen työ- ja virkaehtosopimuksen vähimmäispalkkaa lisättynä viidellä prosentilla. Maksullinen lomituis ei saa vaarantaa paikallisyksikön kykyä tarjota vuosilomaa tai sijaisapua ja lisäksi muille kuin MYEL-vakuutetuille sitä voidaan tarjota vain jos vuosilomaan oikeutetut eivät sitä tarvitse. Heille lomituisen tuntihinta on edellä mainittu lomittajan vähimmäispalkka kerrottuna 2,4:llä. (LOMAL 16b. ja 28.§.) Maksullista lomitusta voi saada kaikkina viikon päivinä ja heidän työpanostaan voi käyttää muihinkin kuin perinteisiin lomittajan tehtäviin lomittajan ammattitaidon ja työturvallisuuden rajoissa. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi kotityöt sekä kausittaiset työt kuten sadonkorjuu yms. (Maksullinen lomituis. 2.3.2012.) Maksullista lomitusta oli vuonna 2011 käyttänyt tuetulla hinnalla 12 460 yrittäjää yhteensä 102 872 päivää ja kokonaan maksullista lomitusta oli käyttänyt vain 664 yrittäjää yhteensä 2 684 päivää. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Ypäjän paikallisyksikkö on markkinoinut vuoden 2011 alusta alueensa YEL:n eli Yrittäjien elinkeinolain mukaan vakuutetuille ja toimintaansa harjoittaville hevosityrittäjille mahdollisuutta ostaa täysin maksullista lomitusta tuntihintaan. Ypäjän paikallisyksikön alueella on runsaasti hevosityrittäjiä ja sen palveluksessa on hevosten hoidon taitavia lomittajia, joten haluttiin tarjota valmis ja hyväksi todettu palvelu myös muiden kuin maatalousyrittäjien saataville helpottamaan yrittäjien työssä jaksamista. (Hippoliuksen Hevosklusteri-hanke 2011.)

3.2 Paikallisyksikön järjestämä lomitus

Maatalouden eläkelaitos eli Mela vastaa lomituspalveluiden toimeenpanosta ja paikallishallinnosta paikallisyksikössä itse tai tekemällä toimeksiantosopimuksen kunnan kanssa sen järjestämisestä kunnan tai useamman kunnan alueella, niin että lakisääteiset lomituspalvelut turvataan maatalousyrittäjille kaikkien niitä tarvitsevien kuntien alueella. (LOMAL 10.§, 12.§.) Paikallisyksikkö voi järjestää lomituspalvelut yrittäjille tarjoamalla hänelle virkasuhteessa olevia lomittajia, hankkimalla lomitukseen ostopalveluina julkiselta tai yksityiseltä lomituspalveluja tarjoavalta toimijalta tai palkkaamalla yrittäjän suosittelman henkilön tai perheenjäsenen. (Järjestäminen. 2.3.2012.) Maatalousyrittäjä sitoutuu hakemuksella käyttämään paikallisyksikön tarjoamia lomituspalveluita. (LOMAL 18.§.)

3.2.1 Lomitusrenkaan, -osuuskunnan, -yrityksen tai -yrittäjän käyttö lomituksessa

Monilla hevosaloilla koetaan haastavaksi saada tilalle riittävän ammattitaitoinen lomittaja paikallisyksikön toimesta. Monien lomittajien osaaminen painottuu karja- ja sikatalouden töihin, mikä on ymmärrettävää, sillä ne muodostavat 93 prosenttia tiloista, kun hevoset muodostavat vain 3 prosenttia tarkasteltaessa vuoden 2011 päätuotantosuuntia. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012) Paikallisyksiköillä on usein palveluksessaan muutamia hevostenhoidon taitavia lomittajia ja koulutuksia hevosten hoidosta on järjestetty tarvittaessa. Hevosaloilla on usein muita tiloja helpompi saada käyttää yrittäjän suosittellemaa lomittajaa. Ongelmaksi oli koettu lomittajien taitamattomuus hevosten käsittelyssä, työajat ja hevosten hoidon jättäminen ennalta tuntemattomille ihmisille. (Paatela 2002, 8,18.) Tämä tuli esille myös muutamilla vieraillemillani tiloilla.

Hyviä vaihtoehtoja etenkin hevosaloille ovat lomitusrenkaat, lomituspalveluyhtymät, lomituspalveluyrittäjät sekä lomituspalveluosuuskunnat. Niitä käyttämällä tilan lomitukseen hoitavat samat ennalta tutut ja tilan työt osaavat lomittajat. Lomitusrenkas muodostuu useammasta tilasta ja yhdestä tai useammasta lomittajasta, jotka hoitavat tilojen lomitukset aiemmin yrittäjien, lomittajien ja johtavan lomittajan kanssa yhdessä pidetyssä kokouksessa sovittujen aikataulujen mukaan. Renkas voidaan muodostaa alue- tai tuotantosuuntakohtaisesti. Renkaassa olevien tilojen ja lomittajien määrä riippuu lomitettavien päivien määrästä ja sopivan porukan löytymisestä. Lomitusrenkaassa lomittajat työllistyvät pääasiassa renkaan tiloille, jolloin heidät voidaan kouluttaa juuri tilojen tarpeiden mukaisesti. Lomitusrenkas voidaan muodostaa yrittäjien toimesta myös itse järjestettyä lomitusta käyttäville tiloille, jolloin lomittaja on työsuhteessa paikallisyksikön sijasta yrittäjiin tai hän tarjoaa lomitusta ostopalveluna yrittäjille. (Lomitusrenkas-esite 2002, 2-3.) Tilat voivat muodostaa yhdessä myös lomituspalveluyhtymän, joka palkkaa lomitusrenkaan lomittajan työsuhteeseen yhtymään yrittäjien tai lomittajien yrityksen sijasta. (Paatela 2002, 21.)

Lomituspalveluyrittäjä tai lomituspalveluosuuskunnan lomittaja on työsuhteessa yritykseen tai osuuskuntaan, jolloin maatalousyrittäjä ei toimi työnantajana vaan palvelun ostajana. Lomituspalveluyrittäjiä on melko vähän, mutta monet heistä ovat erikoistuneet hevosalojen lomitukseen. Lo-

mituspalveluyrittäjät ja osuuskunnat tarjoavat lomitusta niin lomaoikeutetuille kuin muillekin hevosityrittäjille. Lomituspalveluosuuskunta on työosuuskunta, joka markkinoi osuuskuntamaksua maksavien jäsentensä työtä. (Paatela 2002, 22,24.) Vuonna 2011 paikallisyksiköillä oli palveluksessaan yhteensä 4463 kuukausipalkkaista lomittajaa, jotka hoitivat 73 prosenttia, 286 tuntipalkkaista lomittajaa, jotka hoitivat 17 prosenttia ja 3195 yrittäjän suosittamaa henkilöä, jotka hoitivat 6 prosenttia lomitettavista päivistä. Paikallisyksiköt ostivat 4 prosenttia lomitettavista päivistä 727 lomituspalveluyrittäjältä ja yrityksiltä. Lomituksensa itse järjestävät tilat käyttivät paikallisyksiköistä eroten pääasiassa lomittajina tiloillaan lomitusta tarjoavia ammatinharjoittajia tai lomitussyrityksiä. Vuonna 2011 vain 10 lomittajaa oli työsuhteessa tilaan ja 672 oli yksityisiä ammatinharjoittajia tai töissä lomituspalveluyrityksessä. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Vierailmistani tiloista kaksi oli mukana lomituserkaassa. Molemmilla tiloilla oli hevosten lisäksi nautakarjaa ja toisella tilalla rengaslomittaja hoiti vain naudat. Vain naudat hoitavalla lomittajalla ei ollut kokemusta hevosten hoidosta, joten hevoslomitus hoidettiin yrittäjien suosittelmien lomittajien kautta. Kahdella muulla tilalla käytettiin vaihtelevasti paikallisyksikön lomittajia tai yrittäjän suosittelmia henkilöitä sen mukaan oliko paikallisyksiköllä tarjota riittävän ammattitaitoisia lomittajia yrittäjän lomajakohdaksi.

3.3 Itse järjestetty lomitusta

Maatalousyrittäjä voi järjestää itse lomituksensa jättämällä siitä ennakkoilmoituksen paikallisyksikköön lomitusta edeltävän vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Vastaavasti yrittäjä voi hakeutua vastaavalla tavalla takaisin paikallisyksikön järjestämään lomitukseen piiriin. (LOMAA 10.§.) Paikallisyksikkö ei ole velvollinen järjestämään itse järjestetyn lomituksen piirissä olevalle yrittäjälle lomittajaa, vaan yrittäjä hankkii itse lomittajan lomiansa ajaksi palkkaamalla tämän työsuhteeseen tai ostamalla palvelun lomituspalveluja tarjoavalta yritykseltä, yhteisöltä tai yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta. Paikallisyksikön tulee kuitenkin yrittäjän pyynnöstä avustaa häntä lomittajan hankinnassa sijaisapua varten, mikäli se ei vaaranna paikallisyksikön palveluita käyttävien yrittäjien mahdollisuutta saada lomitusta. (LOMAL 14,1.§, 23–25,1.§.) Itse järjestetyn lomituksen etuna on, että yrittäjä saa itse päättää lomittajan työtehtävät ja työpäivän pituuden sekä lomitettavien pyhäpäivien määrän. Paikallisyksikkö päättää vain korvattavan kokonaistyöajan. (Mela-turvaa lomitusta tarvitseville 2011, 12–13.) Itse järjestetyn lomituksen käyttäminen on melko vähäistä, sillä vuonna 2011 vuosilomaoikeutetuista yrittäjistä 22 696 käytti paikallisyksikön järjestämää lomitusta ja vain 1971 järjesti lomituksensa itse. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012)

Yrittäjä voi hakea paikallisyksiköltä korvausta itse järjestetystä lomituksesta hakemuksella, josta ilmenevät lomituksen ajankohta sekä lomittajan tiedot. (LOMAA 11.§.) Mikäli lomittaja on töissä lomituspalveluja tarjoavassa yrityksessä, yhteisössä tai on yksityinen elinkeinonharjoittaja, on korvauksen suuruus sama kuin MYEL-vakuutuksen ulkopuolisilta maksullisesta lomituksesta perittävä maksu. Lomittajan ollessa muu kuin edellä

mainittu henkilö on korvaus lomituksesta kunnallisen virkaehtosopimuksen vähimmäispalkka sekä 20 prosentin lisäys. (LOMAL 24.§.)

3.4 Lomittajan työtehtävät

Lomittajan työtehtäviin kuuluvat hänen lomittamansa yrittäjän tehtäväosuuden sisältämä määrä yrittäjän hoitamia yrityksen kotieläinten hoitotöitä ja muita välttämättömiä tehtäviä. (LOMAL 16.§). Vuosilomilla lomittajan työtehtävät ovat selkeästi lomittettavan yrittäjän tehtäväosuus kotieläinten hoitotöistä, kun sijaisapulomituksissa työtehtävät koostuvat enemmän yrityksen hoitoon sillä hetkellä kuuluvien välttämättömien tehtävien hoidosta. (HE 134/2010 vp. 13.) Työtehtävien erilaisen jakautumisen vuosiloma- ja sijaisapulomituksen aikana voi huomata sijaisapupäivien pidempänä kestona. Esimerkiksi vuonna 2011 lomituspäivän pituus oli keskimäärin sijaisavussa 7 tuntia ja vuosilomalla 6,6 tuntia yrittäjää kohden. (Lahin, sähköpostiviesti 3.4.2012) Tilan hoitoon kuuluvien välttämättömien tehtävien lisäksi paikallisyksikön tulee tarvittaessa tarjota valvontakäyntejä kotieläintilalle lomituksen aikana, mikäli yrityksessä on vain yksi yrittäjä tai molemmat yrittäjät ovat lomalla yhtä aikaa. (LOMAL 14.§).

Hevostilalla lomittajan tehtäviin kuuluvat hevosten ruokinta, hoito ja vieni ulkoilutarhaan tai laitumelle. Lomittajan työtehtäviin eivät kuulu hevosten liikutus, koulutus, valmennus, kengitys tai ratsastustuntien pito. (HE 134/2010 vp. 12–13.) Hevostilojen lomitustehtäviin eivät myöskään kuulu ulkotarhaan tai laitumelle tapahtuvan hevosten viennin lisäksi toteutettu hevosten kävelyttäminen. (KHOp 12/0065/2.) Lomittajan tehtäviin eivät kuulu myöskään rakennus-, metsä- tai tilan liitännäistoimintaan liittyvät työtehtävät. (Mela-turvaa lomitusta tarvitseville 2011, 13.)

3.5 Lomituspalveluita käyttävän yrittäjän velvollisuudet

Lomituspalveluja käyttävien maatalousyrittäjien on kerrottava paikallisyksiköille tilalla harjoitettava maatalous ja kotieläintuotanto, kotieläinten määrä ja laatu, kotieläintenhoitoon käytettävät työmenetelmät, tilan olosuhteet, tilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt sekä heidän tehtäväosuutensa tilan välttämättömistä töistä. (LOMAA 3.§.) Maatalousyrittäjän tulee ilmoittaa paikallisyksikköön heti, mikäli edellä mainituissa asioissa tulee muutoksia, jotka voivat vaikuttaa lomituksen järjestämiseen, korvauksen saantiin tai määrään. (LOMAL 44,a.§). Yrittäjän ilmoittamia tietoja käytetään hyväksi tilan työaikalaskennassa, lomittajan tehtäviä määriteltäessä sekä valittaessa tilalle sopivaa lomittajaa. Edellä mainittujen tietojen keräämiseen ja hyödyntämiseen on kehitetty lomituksen toimivuuden parantamiseksi ja asiakastyytyväisyyden edistämiseksi palvelusuunnitelma. (LOMAL 8.§.)

Yrittäjän velvollisuuksiin kuuluu vuosiloman hakemisen lisäksi ennen lomituksen alkamista antaa lomittajalle ohjeet työtehtävistä, kotieläinten käsittelystä, koneiden ja laitteiden käytöstä sekä kertoa mistä hänet tai hänen edustajansa saa kiinni loman aikana. Hänen on huolehdittava lomittajan käyttämien koneiden, laitteiden ja työolosuhteiden työturvallisuudesta sekä hankittava loman aikana tarvittavat päivittäiset kulutustavarat lähiva-

rastoon lomittajan käytettäväksi. (LOMAA 9.§.) Yrittäjien velvollisuutena on juuri ennen lomituksen alkua tapahtuvan opastuksen lisäksi järjestää paikallisyksikön kanssa pidempikestoinen ja tarkempi perehdytys tilalla todennäköisimmin lomittaville lomittajille. Perehdytyksessä opetellaan erityisesti tilan laitteiden ja koneiden käyttöä, jota nykymaaloilla on yhä enemmän. Perehdytyksen tarkoituksena on varmistaa lomituksen laatu ja turvata yrittäjälle huolettomampi loma etenkin tiloille, joilla on paljon automaatiota tai lomittaja joutuu työskentelemään yksin. (HE 134/2011 vp. 13.)

4 PALVELUSUUNNITELMA

Vuoden 2011 alusta voimaan tullut lakimuutos vaatii palvelusuunnitelman tekoa kaikille vuosilomaoikeutetuille maatalousyrittäjille vuoden 2013 loppuun mennessä. Palvelusuunnitelma tehdään paikallisyksikön hallintohenkilöstön eli yleensä johtavan lomittajan toimesta yhdessä yrittäjän kanssa. Yrittäjän käyttämä lomitus ja tilalla harjoitettava maatalous vaikuttavat palvelusuunnitelman sisältöön, tarkastustiheyteen ja siihen, käykö hallintohenkilö tilalla sitä laadittaessa.

4.1 Palvelusuunnitelman sisältö

Paikallisyksikön järjestämää lomitusta käytettäessä palvelusuunnitelman laatiminen vaatii aina tilakäynnin ja suunnitelman ajantasaisuus on tarkistettava kolmen vuoden välein. Tilakäyntiä ei tarvita ja palvelusuunnitelman sisältökin on pienempi tiloilla, jotka järjestävät itse lomituksensa. Kaikkien tilojen palvelusuunnitelma on tarkastettava joko yrittäjän tai paikallisyksikön toimesta, mikäli tulee muutoksia olosuhteissa tai palveluidentarpeessa. (Järjestäminen. 20.3.2012) Palvelusuunnitelma voidaan laatia myös tiloille, joilla ei ole vuosilomaoikeutta. (Lomituspalvelujen päivityspäivät 2010). Tällaiset tilat voivat tarvita lomitusta esimerkiksi sijaisavun tai maksullisen lomituksen muodossa.

Mela on laatinut paikallisyksiköille ohjeet ja lomakkeet palvelusuunnitelman tekemistä varten. Täyttämällä lomakkeet saadaan tehokkaasti kerättyä tilan palvelusuunnitelmaan tarvittavat tiedot. Palvelusuunnitelmien laatiminen aloitettiin paikallisyksiköissä portaittain ja ensimmäisenä listalla ovat pitkälle automatisoidut sekä yhden yrittäjän tilat, sillä niillä on katsottu olevan yrittäjien hyvinvoinnin lisäämisessä ja lomituksen onnistumisen varmistamisessa kriittisin tarve. (HE 134/2010 vp.7,19.) Palvelusuunnitelmaan on merkittävä kaikilla tiloilla lomituspalvelulain mukaan seuraavat asiat:

1. Kuvaus maatalousyrityksessä harjoitettavasta maataloudesta
2. Kotieläintuotantoon kuuluvien eläinten määrä ja laatu sekä niiden hoitoon käytettävät työmenetelmät
3. Kotieläintuotantoon kuuluvien kotieläinten päivittäiset hoitotyöt ja maatalousyrityksen hoitoon kuuluvat muut välttämättömät tehtävät sekä arvio niiden vaatimasta päivittäisestä kokonaistyöajasta
4. Maatalousyrityksessä vakituisesti työskentelevät henkilöt
5. Maatalousyrittäjien tehtäväosuudet maatalousyrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistä

6. Arvio maatalousyrityksen lomituspäivän kestosta (LOMAL 8,a.§.)

Paikallisyksikön lomitusta käytävillä tiloilla merkitään tilakäynnillä palvelusuunnitelmaan myös käynnin ajankohta ja mukana olleet henkilöt, seuraavan tilakäynnin ajankohta, tilan aiemmin käyttämät lomittajat sekä tieto mahdollisesta lomittajien perehdytyksestä lomittajineen ja ajankohtineen. Suunnitelmaan merkitään myös tilan lomituksen palvelukokonaisuus sekä niiden kehittämistarpeet. Tärkeää on merkitä tilakäynnillä havaitut työsuojelulliset kohteet sekä ehdotukset niiden korjaamiseksi tai yrittäjän kanssa yhteistuumin tehty merkintä siitä, ettei lomittaja tee kyseistä työtä. Paikallisyksikkö voi halutessaan kerätä lisäksi muitakin kuin lakisääteisiä tietoja. (HE 134/2010 vp. 11.) Edellä mainitut vain paikallisyksikön järjestämää lomitusta käytäviltä tiloilla kerättävät tiedot kerätään omalla lomakkeellaan, joka on liitteessä 3. Erilaisille kotieläinryhmille, kuten esimerkiksi hevosiloille, on lisäksi omat palvelusuunnitelma-lomakkeensa, joista tilalla harjoitettavan toiminnan mukaan täytetään kaikki tarvittavat.

4.2 Palvelusuunnitelman tavoite

Palvelusuunnitelma on eräs maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän vuonna 2006 valmisteleman muistion kehittämisehdotuksista, joka on otettu käyttöön turkistuottajilla jo vuonna 2010. Palvelusuunnitelman tavoitteena on olla tilakohtainen tietopaketti ja työkalu lomituksen järjestämiseksi yhä laadukkaammin. Tilakäyntien ansiosta johtavat lomittajat saavat paremman kuvan tilan tuotanto-olosuhteista ja pystyvät puuttumaan työturvallisuuteen. Näin pienennetään tapaturma- ja esinevahinkoriskiä, kun tilalle saadaan paremmin valittua oikeanlainen lomittaja ja vaaranpaikat korjattua ennaltaehkäisevästi. Tiloilta kerättyjen tietojen perusteella voidaan myös tarkoituksenmukaisemmin suunnitella lomittajien täydennyskoulutuksia ja parantaa heidän osaamistasoaan yrittäjien toivomalla tavalla. (HE 134/2010 vp.3,6-7.)

Palvelusuunnitelmaan kerätään tietoa tilan tulevasta palveluntarpeesta ja tilan kehityssuunnitelmista, onko tilalla lähivuosina tiedostettua tarvetta sijaisavulle esimerkiksi leikkauksien tai äitiyslomien takia tai maksulliselle lomitukselle esimerkiksi laajentamistarpeiden takia. Näiden tietojen avulla saadaan lomituksesta suunnitelmallisempaa ja lomittajien työllistäminen helpottuu, mikä lomittajien perehdytyksen tuoman työajan kanssa vähentää lomittajien osa-aikaisuutta. Palvelusuunnitelman tekeminen on hyvä keino lisätä yrittäjän ja lomatoimen välistä vuoropuhelua ja parantaa yhteistyötä. (HE 134/2010 vp. 6,8,11.)

5 PALVELUSUUNNITELMAN LAATIMINEN HEVOSTILOILLE

Tehtävänäni oli muodostaa hevostalouden osaamistani hyväksikäyttäen juuri hevosiloille suunnattu ja lakisääteiset sisältövaatimukset täyttävä palvelusuunnitelmalomake. Tavoitteena oli, että palvelusuunnitelma voitaisiin ottaa suoraan Melan käyttöön, joten minun tuli varmistua sen toimivuudesta käytännössä suorittamalla tilavierailuja tiloilla, joilla lomaketta tulotaisiin tulevaisuudessa käyttämään. Tulen korjaamaan ennen tilakäyntejä laatimaani alustavaa lomaketta tilakäynneillä havaitsemieni puutteiden ja kehitysehdotusten avulla.

5.1 Alustavan palvelusuunnitelman laatiminen

Paikallisyksikön tarvitsemat tiedot kerätään omalla lomakkeellaan (liite 3), joten tekemäni lomakkeen tulee sisältää kaikilta tiloilta kerättävät tiedot hevosten osalta. Lomakkeeseen tuli voida merkitä tilalla harjoitettava maatalous, tilan hevosten määrä ja laatu, hevosten hoitoon käytettävät työmenetelmät ja päivittäiset hoitotyöt, arvio hevosten hoitoon kuluvasta päivittäisestä työajasta sekä yrittäjien tehtäväosuudet niissä. Lisäksi on merkittävä muut tilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt työaikoineen ja arvio lomituspäivän kestosta sekä muut yrityksen hoitoon kuuluvat välttämättömät tehtävät työaikoineen. (LOMAL 8,a.§.)

Laadin palvelusuunnitelman Microsoft Excel-ohjelmalla, jolloin siitä muodostui taulukkojen erilaisuuden vuoksi viisisivuinen. Palvelusuunnitelma saatetaan parempaan ulkoasuun Melan toimesta, joten kiinnitän huomiota pääasiassa sen sisältöön. Alustava versio palvelusuunnitelmasta on liitteessä 4. (liite 4) Käytin sitä laatiessani pohjana omaa kokemustani ja koulutustani hevosten hoidosta sekä hevosten hoitoa ja hoitoon käytettäviä työmenetelmiä käsittelevää lähdekirjallisuutta, joka koostui pääasiassa automaatiota ja työaikoja käsittelevistä tutkimusjulkaisuista sekä opinäytetöistä.

Tutustuin myös TTS-Manager-ohjelmaan, lypsykarjan palvelusuunnitelmaan sekä Työtehoseuran eli TTS:n lypsykarjan hoitotöiden standardiaikoihin ja työnormeihin. Niistä sain apua työmenetelmien työvaiheiden jaotteluun, esimerkiksi ruokinnassa rehun ottoon, siirtoon, irrotukseen ja jakoon, jolloin sain mahdolliseksi eri työvaiheissa tilakohtaisen vaihtelun helpomman merkitsemisen. Palvelusuunnitelman jaottelun kautta voidaan lisäksi käyttää hevosilalle soveltuvin osin nautakarjalle laskettuja standardiaikoja yhtäläisten työvaiheiden kuten esimerkiksi pyöröpaalin muovin ja verkon poiston sekä halkaisun suhteen.

5.2 Tilan työntekijöiden ja olosuhteiden kuvaus

Mielestäni suunnitelmaan on tärkeää kirjata hevosilalla myös työskentelyolosuhteet, sillä niillä on suuri merkitys arvioitaessa työaika. Hevosiloilla työaika riippuu yleensä hevosten määrästä, joka saattaa vaihdella paljonkin. Niinpä hevosten enimmäismäärän määrittämiseksi tulee selvittää kuinka monta hevos- tai ponipaikkaa tilalla on. Työaikaan vaikuttaa myös suuresti hevosten hoidon yksilöllisyys eli kuinka yksilöllisesti hevo-

set hoidetaan. Ääripäitä ovat pihattokasvatus ja karsinatallissa tapahtuvan vieraiden hevosten täyshoito ja valmennus.

Palvelusuunnitelman ensimmäiselle sivulle merkitään tiedot yrittäjistä, työntekijöistä sekä tilan olosuhteista. Sivulle merkitään yrittäjien nimet ja tehtäväosuudet prosentteina sekä työaika-arvio tunteina päivässä, mahdollisten työntekijöiden nimet, työsuhteen laatu ja päivittäinen työskentelyaika sekä työskentelyn työteho eli joutuisuus. Tilan olosuhteista merkitään hevospaikkojen määrä tallipaikkatyypeittäin, tarhojen määrä, hevosten niissä viettämä aika sekä mahtuvatko kaikki hevoset ulkoilemaan tarhoissa yhtä aikaa. Lisäksi merkitään laidunkauden ajankohta, laidunten, tarhojen, lantalan ja kuivikevaraston etäisyys tallista, hevosten vaihtuvuus, karkearehujen varastointipaikan etäisyys tallista ja ruokintojen päivittäinen ajankohta. Lisäksi kirjataan pesupaikkojen määrä, jolla voi olla vaikutusta hoidettaessa useamman hevosen vammoja.

5.3 Hevoskohtaiset tiedot

Toiselle sivulle kerätään tiedot vierailuhetkellä tilalla olevien hevosten laadusta ja määrästä sekä hevosryhmäkohtaista tietoa niiden ruokinnasta, tarhauksesta ja laidunnuksesta. Hevoset on jaettu ryhmiin niiden iän, sukupuolen, koulutuksen ja käytön mukaan. Edellä mainitut hevosten laatu kuvaavat seikat määräävät millainen ammattitaito hevosten käsittelijältä vaaditaan eli millaiset ammattitaitovaatimukset hevostilan lomittajan on täytettävä, sillä tiloilla ei ole juurikaan käytössä lomittajien erityisosaamista vaativia koneita ja laitteita. Nuoret vähän koulutetut hevoset, oriit ja viireät kilpahevoset vaativat hoitajakseen kokeneen hevosten käsittelijän, kun taas siitostammat ja harraste- tai palvelukäytössä eli ratsastustunti, ratsastusterapia, vaellusratsastus tai muussa matkailukäytössä olevat hevoset ovat yleensä luonteeltaan rauhallisempia ja koulutukseltaan helpompia käsitellä. Yleensä tammatt ja ruunatt ovat helpompia käsitellä kuin oriit, samoin vanhemmat hevoset, jotka ovat saaneet iän mukana tuomaa kokemusta ja koulutusta.

5.4 Hevosten ruokintatyöt

Hevonen on laiduntava aroeläin, joka kuluttaa luonnossa eläessään vuorokaudessa yli 16 tuntia ruuanhankintaan. Tästä johtuen hevosen elimistö on tottunut sulattamaan pieniä annoksia karkearehupainotteista ravintoa useita kertoja päivässä. Hevosten ruokinta koostuu karkearehuista, joita ovat tuoreruoho, kuivaheinä, säilöheinä ja erilaiset viher- ja heinäjauhotuotteet sekä väki- ja lisärehuista, joita ovat viljat, teolliset rehut, kivennäiset yms. ravinteita tai makua lisäävät teolliset tai luontaiset valmisteet. Kaikki samassa tilassa olevat hevoset tulisi ruokkia yhtäaikaaisesti säännöllisin vuorokauden ympäri tasaisesti jakautuvien ruokintakerroin. Pisinkään ruokintaväli ei saa ylittää 12 tuntia, jolloin ruokintakertoja on vuorokaudessa yleensä kolmesta neljään. Hevoset saavat karkearehujä kaikilla ruokintakerroilla ja väki- ja lisärehujä niiden määrästä riippuen 1-4 kertaa päivässä. Karkearehujä tulisi antaa ennen väkirehujä hevosen riittävän syljenerityksen aikaansaamiseksi ja väkirehujen ahmimisen estämiseksi. (Saastamoinen 2003, 5,19,29,53.)

Ruokinnan työaikaan vaikuttavat hevosten määrä, hevosen päivässä syömä rehun määrä, ruokintakertojen määrä, käytetty rehu ja sen pakkaustapa sekä rehun siirrossa, otossa ja kuljetuksessa käytetyt menetelmät. Palvelusuunnitelman toisella sivulla kerätään hevosryhmäkohtaisesti tietoa päivittäisten rehujen määrästä (kg) sekä erilaisten väki- ja lisärehujen määrästä, joiden määrän lisääntyessä työaika lisääntyy. Lisäksi tiedustellaan osittain eli puoli päivää tai kokoaikaisesti laiduntavien hevosten määrää, sillä laidunnus vähentää työtä hevosten saadessa korsirehunsa laitumelta.

Suunnitelman kolmas sivu kerää ruokinnan tiedot työmenetelmineen. Korsirehujen siirto riippuu pääasiallisesti pakkaustavasta eli onko kyseessä pyöröpaali, suurkanttipaali, kovapaali vai irtoheinä joko käsin tai traktorilla. Rehun liikutteluun varastosta lähivarastoon ja lähivarastossa hevosille voidaan käyttää traktoria, pienkuormainta, työntökärryjä, tallin kattoon asennettujen ruokintakiskojen koppaa tai ne voidaan kantaa ihmisvoimin. Pyöröpaaleja käytettäessä työaika säästyy paalien halkaisun kautta helpottuneessa rehun irrotuksessa sekä paalin sijoittamisesta kokonaisuena ruokintahäkkiin hevosten tarhaan tai pihattoon. Kovapaalit ja suurkanttipaalit helpottavat sekä säästävät aikaa käsityövaltaisia menetelmiä käytettäessä helpon annostelunsa ansiosta.

Työmenetelmät ja niihin kuluva aika vaihtelevat rehun pakkaustavan ja hevosten oleskelupaikan mukaan, joten tarkkuutta tilan työmenetelmien kuvaukseen ja sitä kautta työaikalaskentaan sekä lomittajan valintaan saadaan merkittävällä pakkaustapakohtaisesti käytetty työmenetelmä ja sillä ruokittavien hevosten sijoittuminen pihattoon, karsinaan tai tarhaan. Väki- ja lisärehuruokinnassa työtä lisäävät valmiisiin rehuihin verrattuna viljan litistys sekä rehujen turvotus vedellä ennen syöttöä. Eri väki- ja lisärehut annostellaan yleensä säikeistä, saaveista tai sangoista kauhalla tai muilla mittavälineillä joko hevoskohtaisiin sankoihin tai suoraan hevosen ruokakuppiin. Hevoskohtaisten sankojen käyttöä lisää eri hevosilla käytettävien eri rehujen määrä, joka lisää myös työtä. Erilaiset rehuvaunut nopeuttavat työtä, kuten myös karsinan etuseinässä ruokintaa varten oleva aukko, jolloin ei tarvitse mennä karsinaan hevosen rehuannosta vietäessä.

Suunnitelmassa on huomioitu myös ruokinta-automaattien mahdollisuus, vaikkei niitä muusta kotieläintaloudesta poiketen ole vielä paljon käytössä maamme hevosalleilla. Ruokinta-automaatteja on olemassa karkea- ja väkirehuille joko yhdessä tai erikseen käytettäväksi niin tarhoihin, pihattoihin kuin karsinoihinkin. Automaatit antavat hevosille ruokaa joko ohjelmoitujen aikataulujen tai hevosilla olevan tunnistinpannan tai mikrosirun mukaan. Pihatoissa ja tarhoissa voi olla käytössä hevosen tunnistinpannan tai mikrosirun avulla tunnistavia kioskeja, joista hevonen voi saada vain väkirehut mutta myös karkearehut. Tarhoissa voi olla käytössä myös ajastimella toimivia portteja ja verhoja, joiden auettua hevoset pääsevät syömään. Talleissa ajastimella toimiva väkirehuautomaatti voi olla kiinteänä karsinan seinässä, katossa kulkeva spiraaliputkisto tai kiskoilla kulkeva ruokintarobotti. Tallissa käytetyt karkearehuautomaatit sen sijaan ovat yleensä ajastimella toimivia ja karsinan seinässä kiinteinä olevia. Automaattien täyttö tapahtuu joko automaattisesti täyttökuljettimella, koneellisesti esim. traktorilla tai käsin. (Wallenius 2009, 27–28.)

5.5 Hevosten liikutus

Hevonen liikkuu luonnossa eläessään päivittäin jopa 30 kilometrin matkoja ruokaa etsiessään, mistä johtuen nykyhevosen on päästävä liikkumaan päivittäin ruuansulatussairauksien ja häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi. (Saastamoinen 2003, 53.) Niinpä lomittavien yrittäjien hevosten hoito poikkeaa muiden kotieläinten hoidosta siinä, että hevosten on päästävä päivittäin liikkumaan. Päivittäinen liikunta toteutetaan päästämällä hevoset vapaaksi riittävän suureen aidattuun tarhaan tai hevosia voidaan liikuttaa tarhaamisen sijasta tai sen lisäksi ihmisten toimesta ratsastamalla, ajamalla, juoksuttamalla, taluttamalla tai mekaniikan/automaation avulla kävelytuskoneessa tai juoksumatolla. Hevoset ovat arvokkaita ja arvaamattomia eläimiä, joten niin lomittajien kuin hevostenkin hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi hevosten liikunnantarve tyydytetään lomituksessa päästämällä hevonen liikkumaan vapaana tarhassa tai laitumella. (Vekola & Vuoriluoma 2009. 38.) Esimerkiksi valmennettavat ravihevokset saavat terveytensä ylläpitämiseksi riittävästi liikuntaa ulkoileessaan tarhassa, vaikka se ei riittäisikään niiden kilpailukunnon ylläpitämiseen. (KHOp 12/0065/2.)

Tarhaamisesta aiheutuvasta työajasta ja työmenetelmistä kerätään tietoa palvelusuunnitelman ensimmäisellä sivulla tarhojen etäisyydet, hevosten niissä viettämä aika ja mahtuvatko hevoset samanaikaisesti tarhaan vai tuleeko niitä vaihdella pitkin päivää. Hevosen tarhassa viettämä pidempi aika vähentää karsinan puhdistuksesta aiheutuvaa työtä, kun taas pidempi matka tarhaan lisää niin tarhaukseen kuin tarhaan jaettavien karkearehujen jakoon kuluva työaika. Suunnitelman toisella sivulla kerätty tieto siitä tarhataanko hevoset yksin, pareittain vai ryhmässä, vaikuttaa lomittajan ammattitaitovaatimukseen. Neljännellä sivulla kysytään lomittavien hevosten ja niiden lomien määrää eri aikoina sekä miten hevoset kuljetetaan tarhaan. Hevoset voidaan kuljettaa tarhaan yksitellen taluttaen tai päästää ne vapaina kujan pitkin tarhaan. Yksitellen taluttaen tapahtuva tarhaan vienti ja hevosten loimittaminen lisäävät työaika.

5.6 Muut päivittäiset hevosten ja niiden elinympäristön hoitoon kuuluvat työt

Hevosen päivittäiseen hoitoon kuuluvat hevosen ja sen elinympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen, mikä tarkoittaa hevosen ja sen ympäristön puhtaanapitoa taudinaiheuttajien poissa pitämiseksi sekä turvallisuuden lisäämiseksi. Tähän puhtaanapitoon lasketaan lannanpoisto ja kuivitus, käytävien, kulkureittien, rehu- ja varustehuoneiden siistiminen sekä juoma- ja ruokakuppien pesu. Hevosten hoitoon kuuluvat lisäksi hevosten puhdistus harjaamalla ja kavioiden puhdistus. Hevoskasvatusta harjoittavilla tiloilla voi lomittajan tehtäväksi tulla lisäksi tammojen kiimojen ja varsomisten tarkkailu. (Korkiamäki, Lahin & Laaksonen 1998. 3-6.)

Hevosten terveydenhoitoon voi kuulua hevosten puhdistuksen ja päivittäisen tarkkailun lisäksi lääkitseminen sekä päivittäinen hevosten ruumiinlämmön mittaaminen, jotka lisäävät työn määrää tapauskohtaisesti. Kaikki edellä mainitut seikat lannanpoistoa ja kuivitusta lukuun ottamatta on kirjattu ylös palvelusuunnitelman neljännelle sivulle, johon voidaan kirjata kyseisten toimenpiteiden vaatima aika päivää, viikkoa, kuukautta tai vuotta koh-

den. Lisäksi hevosten juotto työllistää, sillä muista kotieläintuotantotiloista poiketen läheskään kaikilla talleilla ei ole käytössä automaattisia vesikuppeja vaan hevoset juotetaan karsinoissakin sangoista. Erityisen työllistävää on hevosten juotto tarhaan, sillä vesi joudutaan kuljettamaan tarhoihin sangoilla tai vesiletkulla. Sangosta tai automaattikupista juotettavien hevosten määrä kirjataan neljännelle sivulle hevosten oleskelupaikan mukaan.

5.7 Hevosten lannanpoisto ja kuivitus

Lannanpoiston ja kuivituksen työmenetelmiin vaikuttaa onko kyseessä pihatto vai karsinatalli. Hevosen makuualustan tulee pysyä kuivana ja puhtaana. Niinpä kuivikkeita tulee olla riittävästi, jotta lattia ei vahingoita hevosta sen mennessä makuulle tai noustessa makuulta pystyyn. Pihatossa tämä toteutuu aina, sillä siellä käytetään kesto-kuivikepatjaa, johon lisätään kuiviketta tarpeen mukaan niin, että hevoset pysyvät puhtaina ja pihatto tyhjennetään yleensä koneellisesti kaksi kertaa vuodessa. Karsinatallissa makuualustan puhtaana pysyminen varmistetaan puhdistamalla se päivittäin sekä käyttämällä runsaasti kuiviketta. (Kivilohkare ym. 1998, 3.) Kuivikemateriaalin valinta vaikuttaa sen imukyvyn kautta kuivikkeen määrään ja sitä kautta myös karsinan siivouksen työaikaan. Hyvän imukyvyn omaavaa kuiviketta on yleensä jo sen pienemmän poisvietävän määrän takia nopeampi siivota, mutta eniten lannanpoistoon kuluvaan aikaan vaikuttavat karsinansiivoojan työskentelymenetelmät sekä hevosten käyttäytyminen eli onko lantakasat yhdellä keolla vai levitettynä ympäri karsinaa. Karsinasta lanta ja märät kuivikkeet poistetaan yleensä kevyttalvikolla työntökärryihin, josta ne tyhjennetään lantalaan. Myös kuivikkeet lapioidaan yleensä työntökärryihin ja kuljetetaan karsinaan. (Laitinen 2008, 2-3.)

Lannanpoistoa ja kuivikkeiden lisäystä koskevat tiedot kerätään palvelusuunnitelman viidennellä sivulla. Siinä on eritelty omiksi kohdiksi pihatto, tarha ja tallin karsinat. Niiden kaikkien osalta on kysytty siivouksen tiheys, käytetyt välineet niin lannan poistossa kuin lannan kuljetuksessa. Tallin ja pihatton osalta on selvitetty lisäksi käytetty kuivike sekä kuivikkeen lisäys ja kuljetustapa. Lannanpoistoa ja kuivikkeiden lisäystä on pyritty koneellistamaan ja lannanpoistoa sekä lannankuljetusta on automatisoitu. Karsinatalleihin on asennettu lantaraappoja lannankuljetukseen ja otettu käyttöön keskuspölynimurin tavoin toimivia lantaimureita lannankeräykseen sekä kuljetukseen. Pienkuormaimia on otettu käyttöön lannan ja kuivikkeiden kuljetukseen sekä tarhojen puhdistukseen. (Wallenius 2009, 29.)

5.8 Tilavierailut ja palvelusuunnitelman kehittäminen

Ennen itse tekemiäni tilakäyntejä olin Alavuden paikallisyksikön johtavien lomittajien mukana kahdella tilakäynnillä tutustumassa palvelusuunnitelman laadintaan. Oli hyvä nähdä palvelusuunnitelman laadinta käytännössä, minkä jälkeen se muuttui mielessäni yrittäjiä vaivaavasta lomakkeiden täytöstä tavoitteiden mukaiseksi lomatoimen ja yrittäjän väliseksi yhteistyöksi.

Vierailin neljällä eri tilalla Etelä-Pohjanmaalla tammi-maaliskuun aikana vuonna 2012. Kaikki tilat ovat paikallisyksikön järjestämän lomituksen piirissä ja niillä kaikilla on vähintään kahdeksan hevosta. Tiloista yhdellä oli vain hevosia ja kolmella oli lisäksi joko lypsy- tai emolehmiä. Vierailin kaikilla tiloilla kerran keräten työaikatietoja sekä testaten laatimaani hevosiloille tarkoitettua palvelusuunnitelmaa. Testauksen tarkoitus oli osoittaa lomakkeen sisällön mahdolliset puutteet sekä täyttämistä vaikeuttavat epäselvät kohdat.

Ennen tilavierailuita lisäsin tyhjät muu-kohdat useampaan kohtaan, jolloin kaikki vaihtoehdot saadaan paremmin täytettyä lomakkeelle. Lisäksi paransin lomakkeen hevosryhmien jaottelua, määritin tarkemmin osaikaisen laidunnuksen sekä lisäsin eri väki- ja lisärehujen määräkysymyksen. Myös työaikamittauksien yhdistäminen palvelusuunnitelman laadintaan ja testaukseen edesauttoi lomakkeen laatimisessa niin, että se toimii paremmin tilojen työaikalaskennan lähtötietojen keräyksessä ja työaikaan tehtävän olosuhdekorjauksen suuruuden määrittämisen apuna.

Tilavierailuilla sain melko vähän palautetta palvelusuunnitelmasta. Suurimpana syynä lienee sen täytön toteutus, sillä toimin itse lomakkeen täyttäjänä kysellen tietoja yrittäjiltä sekä tarkastellen tilan tuotantoympäristöä. Jälkikäteen ajatellen olisin luultavasti saanut enemmän palautetta, mikäli olisin antanut yrittäjien itse täyttää lomakkeen. En uskonut sitä tarpeelliseksi, sillä oikean palvelusuunnitelman laatimisessa lomakkeen täyttäjänä toimii johtava lomittaja, jolle sen sisältö on entuudestaan tuttu.

Huomasin kuitenkin itse lomakkeessa kohtia, joiden täyttäminen oli yrittäjältä saamieni tietojen tai täyttämisen hitauden takia haastavaa. Ennen vierailuita kirjasin lomakkeen täyttöohjeeksi työmenetelmien kohdalle ruokintaan ja osaan lannanpoiston kysymyksistä täyttötavaksi kyseisellä menetelmällä hoidettavien hevosten lukumäärän. Tämä osoittautui tilakäyneillä turhan työlääksi ja hevosten vaihtuvuuden takia tarkoituksettomaksikin merkitä, joten lopullisessa suunnitelmassa merkitään hevosten määrän sijasta rukseilla. Myös tarhauksen kohdalla oli merkintätapana hevosryhmäkohtaisesti tarhassa vietetyt tunnit, mikä osoittautui hitaaksi tavaksi ja korvasin sen päivittäisten tarhaamiskertojen määrällä, joka kuvaa paremmin tarhauksen aiheuttamaa työmäärää. Lisäsi ensimmäiselle sivulle hevosten tarhauksen lisätyötä kartoittavan kysymyksen mahtuvatko hevoset yhtä aikaa tarhaan, vai onko niitä vaihdeltava päivän aikana. Etusivulle tuli myös kysymys hevosten tarhassa viettämästä ajasta sekä ruokinta-aikojen kellonajat, jotka määräävät lomittajan työpäivän kulkua.

Alustavan ja lopullisen laatimani palvelusuunnitelman erot eli tilakäyntien ja ohjaavan opettajan kommenttien jälkeen lisätyt tiedot on merkitty liitteenä olevaan lopulliseen suunnitelmaan kursiivilla. (Liite 4.) Valitettavasti Melan lomakkeentekijä ei ehtinyt laatia virallista versiota suunnitelmasta ennen opinnäytetyöni valmistumista. Hevostallin palvelusuunnitelmalomake tulee muiden kotieläintilojen suunnitelmien tapaan esille Melan Internet-sivuille Tieto Melasta-osion Lomituksen lomakkeisiin.

6 HEVOSTILOJEN TYÖMENEKIN LASKENTA

Hevosilojen palvelusuunnitelman laatimisen lisäksi tehtäväni oli mitata tilavierailuillani hevosillien lomitustöiden työaikoja. Työaikamittaukset tuovat Melan ja Työtehoseuran työaikalaskennan käyttöön.

6.1 TTS-Manager työaikalaskennassa

TTS-Manager on TTS:n eli Työtehoseuran julkaisema maatalouden työaikalaskentaohjelma. Ohjelmaa käytetään maatalouden kokonaistyöajanlaskentaan sekä vertailtaessa erilaisten muutosten, kuten tuotannon laajentamisen tai eri tuotantomenetelmien, vaikutusta kokonaistyöaikaan. Ohjelmalla suoritettavan työaikalaskennan pohjan muodostavat TTS:n ylläpitämän maatalouden standardiaikajärjestelmä sekä ohjelmaan syötetyt tilan lähtötiedot. (TTS-Manager esite.) Standardiaika kertoo, kauanko vie tietyn työnosan tai työmäärän tekeminen tietyllä menetelmällä. (Alakruuvi 1996, 11).

Standardiajan laatimisen pohjana ovat yleensä kolme työtutkimusta suomalaisilta maataloilta ja niiden kohteena ovat yleisimmät maatalouden kasvi- ja kotieläintuotannon työt. Kotieläintuotantotöistä mukana ovat lypsy- ja nautakarjan hoitotyöt, mutta ohjelmaan voidaan tallentaa muita töitä, jolloin laskelman tekijän on lisättävä niihin kuuluva työaika. Työaikoja lisättäessä tulee huomioida, että massojen siirtelylle ilmoitetut työajat ovat standardiaikajärjestelmässä edestakaisille matkoille ilmoitettuja aikoja. (Alakruuvi 1996, 10–11.; TTS-Manager-esite.)

TTS-Manageria käytetään lomituspäivien keston määrittämisessä paikallisyksiköissä. TTS-Managerin antamat työajat ovat vain arvioita ja niitä korjataan laskentaan kuulumattomilla töillä ja olosuhteista johtuvilla korjauksilla. Tarvittaessa tilan työaika voidaan tarkistaa jollain muulla luotettavalla menetelmällä, kuten esimerkiksi mittaamalla tilalla tehtäviin kuluva aika. (Wallin 2011.) Suoritin vieraillemillani tiloilla työajan mittausta hevosilojen lomitusten työajan määrittämisen avuksi, sillä hevosilojen töille ei ole TTS-Managerissa eikä maatalouden standardiaikajärjestelmässä omia arvoja.

6.2 Aiempia hevosilojen työaikamittauksia

Hevosiloilta on tehty hyvin vähän työaikatutkimuksia. Hevosten ruokinta sisältää kuitenkin usein samoja työvaiheita kuin esimerkiksi nautakarjan ruokinta, jolloin voidaan käyttää hyödyksi yhteneville työvaiheille laadittuja standardiaikoja. Suomessa tehtyjä varsinaisia hevosilojen työtutkimuksia löysin kaksi, joista toisessa mitattiin vuonna 1998 kuuden tilan päivittäisten rutiinitöiden työaikoja ja toisessa vuonna 2007 viiden tilan eri menetelmällä tehtävään lannanpoistoon kuluva aika. Työaikatutkimukset tehtiin sisäruokintakaudella karsinatalleilla. Vuoden 1998 työtutkimuksen tuloksia käytetään tällä hetkellä hevosilojen lomitustyöaikojen laskennassa. (Kaila, sähköpostiviesti 13.5.2011)

Vuoden 1998 tutkimuksessa mukana olleet tilat sijaitsivat Uudenmaan ja Pohjois-Satakunnan alueella ja niillä oli kahdeksasta 48 hevosta. Hevoset ruokittiin karkearehuilla 3-4 kertaa ja väkirehuilla 2-3 kertaa päivässä. Korsirehuna käytettiin kovapaalattua kuivaa heinää, joka jaettiin käsin kottikärryistä ja yhdellä tilalla ruokittiin lisäksi kerran päivässä säilörehulla. Heinien punnitseminen ja kastelu lisäsivät työaikaa. Väki- ja lisärehut jaettiin joko kottikärryistä ja erillisistä pusseista mittakauhalla tai hevoskohtaisista ämpäreistä hevosten ruokakuppeihin. (Korkiamäki ym. 1998, 1-3.; Taulukko 2) Taulukossa kaksi hevosten ruokintaan kuuluva aika työmenetelmiseen on esitetty minuutteina hevosta kohden. (Taulukko 2)

Taulukko 2 Vuoden 1998 työaikamittauksen ruokintatyöt minuutteina hevosta kohden päivässä. (Kaila, sähköpostiviesti 13.5.2011)

Ruokinta	Tila 1, 8 hevosta	Tila 2, 10 hevosta	Tila 3, 13 hevosta	Tila 4, 22 hevosta	Tila 5, 39 hevosta	Tila 6, 48 hevosta	8-15 hevosta	15-30 hevosta	30-50 hevosta
Korsirehuruokinta	1,7	4,5	1,1	3,0	3,5	0,9			
Heinät pienpaaleissa kottikärryissä, jako käsin							1,4		0,9
-heinät punnittu ennen jakamista							4,5		
-heinät kasteltu ja laitettu heinäpusseihin				3,0				3,0	
-heinät kasteltu									3,5
Säilörehuruokinta (jako kerran päivässä)	3,6						3,6		
Väkirehuruokinta		2,1	1,2	1,9	1,7	0,7			
Jako mittakauhalla kottikärryistä 3 kertaa/pv, lisärehut 1kertaa/pv mittakauhalla erillisestä pussista							1,75		1,75
Jako saavista mittakauhalla 3 kertaa/pv, lisärehut 1kertaa/pv hevoskohtaisiin ämpäreihin							1,2		
Muut rehut	2,0	0,3	0,6				0,45		

Kaikilla vuoden 1998 työaikatutkimusten tiloilla oli karsinatalli, joiden karsinat siivottiin kevyttalvikolla tai haravalla ja lapiolla kottikärryihin tai pientraktorin kyytiin, joilla tapahtui lannan kuljetus lantalaan. Tilalla 6 oli lisäksi pihatto, jossa olevien hevosten osalta lannanpoistoa ei tutkittu. Kuivikkeena tiloilla käytettiin pääasiassa purua, paitsi tilalla 4, jossa käytettiin pääasiallisena kuivikkeena turvetta ja lisäksi olkea ja purua. Irto-kuivikkeiden kuljetus hoidettiin yleensä kottikärryillä tai pientraktorilla ja lisäksi tilalla 1 käytettiin paaleissa olevaa purua. Kuivikkeen levitys karsinaan tehtiin lapiolla, jaloilla tai kevyttalvikolla. (Korkiamäki ym. 1998, 3-4.; Taulukko 3) Päivittäisen lannanpoiston ja kuivituksen hevosta kohden kuluvat työminuutit on esitetty työmenetelmittäin taulukossa kolme. (Taulukko 3)

Taulukko 3 Vuoden 1998 työaikamittauksen karsinoiden puhdistus ja kuivitus työt minuutteina hevosta kohden päivässä. (Kaila, sähköpostiviesti 13.5.2011)

Karsinoiden puhdistus ja kuivitus	Tila 1, 8 hevosta	Tila 2, 10 hevosta	Tila 3, 13 hevosta	Tila 4, 22 hevosta	Tila 5, 39 hevosta	Tila 6, 48 hevosta	8-15 hevosta	15-30 hevosta	30-50 hevosta
Karsinan puhdistus	9,5	2,5	10,3	3,8	4,1	5,1			
Siivous kevyttalvikolla kerran päivässä							9,5	3,8	4,6
Siivous haravalla ja lapiolla kerran päivässä							2,5		
Siivous kevyttalvikolla 2 kertaa/pv							10,3		
Lannan kuljetus									
Kottikärryillä kerran päivässä	0,5	1,0	2,2	1,2	0,3	1,2	1,0	0,00	0,00
Kottikärryillä 2 kertaa päivässä							2,20		
Pientraktorilla									0,3
Kuivittaminen	1,4	1,3	3,2	2,8	1,1	2,8			
Kuivikkeen kuljetus kottikärryillä, levitys lapiolla							1,35		
Kuivikkeen kuljetus kottikärryillä, levitys kevyttalvikolla									2,8
Kuivikkeen kuljetus kottikärryillä, levitys jaloilla							3,00	3,00	
Purujen kuljetus pientraktorilla, jakelu ja levitys lapiolla									1,1

Muita tiloilla tehtäviä päivittäisiä töitä olivat hevosten tarhaaminen, loimetus, puhdistus, juotto sekä ruokakuppien pesu ja tallin muiden tilojen kuin karsinan puhdistus. Muiden tilojen siivous käsitti käytävien lakaisun, pesupaikan sekä varustehuoneen ja rehuvaraston järjestyksen ja siisteyden

ylläpidon. Hevosten loimitus ja tarhojen kaukainen sijainti talliin nähden lisäsivät tarhaukseen kuluvaan aikaan. Hevoset talutettiin tarhaan yleensä yksitellen, mutta tilalla viisi säästettiin aikaa siirtämällä osa hevosista vapaina ryhmissä tallista tarhaan. Hevosten päivittäiseen puhdistukseen kuului niiden harjaus ja kavioiden puhdistus sekä tarvittaessa pesu, jonka hoitivat tallin henkilökunta tai joissain tapauksissa täyshoitotallien asiakkaat eli hevostenomistajat. (Korkiamäki 1998 3-6.; Taulukko 4) Päivittäisiä työaikoja hevosstallin muissa töissä on kuvattu hevoskohtaisesti taulukossa neljä. (Taulukko 4)

Taulukko 4 Vuoden 1998 työaikamittauksen muut päivittäiset hevosten ja niiden elinymäpariston hoito työt minuutteina hevosta kohden päivässä. (Kaila, sähköpostiviesti 13.5.2011)

Muut työt	Tila 1, 8 hevosta	Tila 2, 10 hevosta	Tila 3, 13 hevosta	Tila 4, 22 hevosta	Tila 5, 39 hevosta	Tila 6, 48 hevosta	8-15 hevosta	15-30 hevosta	30-50 hevosta
Juotto	2,1					0,8			
kerran päivässä							2,1		0,8
Muiden tilojen siivous	1,7	0,8	1,7	1,4	1,4	0,1	1,7	1,4	1,4
Ruokakuppien pesu	1,0						1		
Tarhaus		1,5	5,3	2,5	0,2	2,3			
Talutus yksitellen riimusta, etäisyys 50m							1,5	2,5	
Talutus yksitellen riimusta, etäisyys 100m							5,3		
Hevoset vapaana narukujaa pitkin, etäisyys 100m									0,2
Loimitus		1,3	2,0	2,2		1,8	1,65	2,2	1,8
Hevosten puhdistus		0,8					0,8		

Laitinen (2007, 2, 31–32.; Taulukko 5) tutki Kaakkois- ja Pohjois-Suomessa hevosstallien koneellisia lannanpoistojärjestelmiä viidellä tilalla sekä niiden vaikutusta lannanpoiston työaikaan. Tiloilla 1 ja 2 17 ja 19 hevosen karsinoiden lanta poistettiin keskusimurin tapaan toimivalla Turbo-lantaimurilla imemällä lantalaan. Ensimmäisellä tilalla kuivikkeena oli kutteri ja toisella turve. Kolmannella tilalla 16 hevosen sahanpurulla kuivitetut karsinat siivottiin kevyttalvikolla karsinassa olevan luukun kautta lantakouruun, jonka raapat veivät lannan lantalaan ja neljännen tilan 42 hevosen turvelanta siivottiin vastaavalla tavalla käytävällä olevan luukun kautta raapan vietäväksi lantalaan. Vertailun vuoksi viidenneltä tilalta mitattiin kevyttalvikolla ja kottikärryillä siivottavien seitsemän turpeella kuivitetun karsinan siivoukseen ja lannankuljetukseen kuluva aika. Tutkimuksen tuloksena saadut eri lannanpoiston työmenetelmien vaatimat hevoskohtaiset työajat on esitetty taulukossa viisi.

Taulukko 5 Vuoden 2007 lannanpoiston työaikamittausten tulokset. (Laitinen 2007, 39).

Mentelmä	Karsinan puhdistukseen kulunut aika min/hevonen	Lannan kuljetukseen kulunut aika min/hevonen
Tila 1 Turbo-lantaimuri	3,82	-
Tila 2 Turbo-lantaimuri	2,24	-
Tila 3 Pellonpajan raappalaitteisto	2,64	-
Tila 4 Merivirran raappalaitteisto	5,14	-
Tila 5 Perinteinen menetelmä	4,53	1,68

6.3 Vierailutilojen työmenetelmien ja olosuhteiden kuvaus

Kaikilla vierailemillani tiloilla oli karsinatalli ja kahdella tiloista oli lisäksi pihatto. Tiloilla ei ollut automaattisen ilmastoinnin ja juomakuppien lisäksi käytössä muuta automaatiota. Kaikki tilat hoitivat itse peltojensa viljelyn ja kolmella tilalla oli hevosten lisäksi nautakarjaa. Tiloilla oli käytössä traktoreita ja pienkuormaajia, joiden avulla hoidettiin karkearehujen siirto tallin ja muutamalla tilalla myös tarhojen läheisyyteen sekä pihattoon. Pihattojen osalta mitattiin vain hevosten ruokintaa, sillä niiden kuivitus ja lannanpoisto eivät olleet tilakäyntien aikana ajankohtaisia.

6.3.1 Tila 1

Ensimmäisellä tilalla harjoitettiin hevosten kasvatusta, ravihevosten koulutusta ja valmennusta sekä karsinapaikkojen vuokrausta ja hevosten täyshoitopalveluita. Tilalla työskenteli kaksi lomaoikeutettua yrittäjää, joista toinen huolehti hevosista lähes kokonaan tehtäväosuudellaan. Tilalla oli vierailuhetkellä kymmenen hevosta, joista kaksi oli 1-3-vuotiaita koulutettavia ravihevosia ja kahdeksan oli kilpailevia yli 3-vuotiaita ravihevosia. Tilalla oli kaksi karsinatallia, joista toiseen mahtui neljä ja toiseen kahdeksan hevosta. Tarhoja oli yhdeksän ja niiden etäisyys tallin ovelta vaihteli 20 metristä 100 metriin. Osa hevosista tarhattiin yksin ja osa pareittain. Kaikki hevoset mahtuivat olemaan yhtä aika ulkona. Lantala ja lähikarkearehuvarasto sijaitsivat tallin ovella ja kuivikevarasto noin kahdeksan metrin päässä.

Tilalla käytettiin ruokintaan pyöröpaalisäilöheinää, joka halkaistiin paali-leikkurilla, kuormattiin kaksipyöräisiin kottikärryihin ja annosteltiin hevosille talikolla. Korsirehut jaettiin kolme kertaa, väkirehut jaettiin kilpaileville hevosille kolme ja koulutettaville hevosille kaksi kertaa päivässä. Väkirehut jaettiin kauhalla saavista ja pusseista karsinan ruokakuppiin. Väki- ja lisärehuja tuli hevosille viidestä seitsemään erilaista. Hevosista kuudella oli automaattinen juomakuppi karsinassa ja neljä joi sangosta. Hevoset harjattiin, niiden ruumiinlämpö mitattiin, kaviot puhdistettiin ja ne loimitettiin yhdellä loimella ennen kuin ne talutettiin tarhaan yksitellen. Karsinoissa kuivikkeena oli turpeen ja kutterin muodostama seoskuivike, joka siivottiin kerran päivässä kevyttalikolla.

6.3.2 Tila 2

Toisella tilalla harjoitettiin hevoskasvatusta kahdentoista karsinan tallissa ja pihatossa. Tilalla työskenteli yksi lomaoikeutettu yrittäjä. Tilalla oli vierailuhetkellä yhdeksän hevosta, joista neljä oli siitostamvoja ja loput 1-3-vuotiaita hevosia, joista yksi oli koulutettava ravihevonen ja loput joutilaita. Tarhoja oli neljä ja ne olivat heti tallin ovella, kuten myös lantala. Kuivikevarastolle oli matkaa 6 metriä ja karkearehut varastoitiin tallin vieressä. Pihatossa oli yksi hevonen ja tallissa kahdeksan, joista muut paitsi pihatton hevonen tarhattiin pareittain tai ryhmässä.

Hevosten ruokinnassa käytettiin leikkurilla halkaistua pyöröpaalisäilöheinää ja kovapaalattua kuivaa heinää. Hevoset ruokittiin kolme kertaa

korsirehulla ja kaksi kerta väkirehulla. Väkirehut jaettiin säkistä kauhalla ruokakuppiin ja väki- ja lisärehuja oli käytössä kolmea erilaista. Kaikilla hevosilla oli karsinassa automaattiset juomakupit. Korsirehut jaettiin tallikolla paalista tai käsin kantaen. Hevoset tarhattiin ilman loimia yksitellen taluttaen tai ne päästettiin tarhaan vapaasti ryhmässä. Kuivikkeena käytettiin seoskuivikkeena turvetta ja sahanpurua. Karsinat siivottiin kerran päivässä kevyttalikolla kottikärryihin ja pihatto kaksi kertaa viikossa.

6.3.3 Tila 3

Kolmannella tilalla harjoitettiin hevoskasvatusta, ravihevosten koulutusta ja valmennusta sekä karsinanvuokrausta ja hevosten täyshoitopalveluita. Tilalla oli lomaoikeutetun yrittäjäpariskunnan lisäksi kokopäiväisesti töissä yksi työntekijä. Tilalla oli vierailuhetkellä 27 hevosta, joista seitsemän on siitostammoja, kymmenen on kilpailevia ravihevosia ja kymmenen on 1-3-vuotiaita koulutettavia ravihevosia. Tilalla on kymmenen hevosen talli ja 24 hevosen pihatto. Tarhoja on yhteensä 12, joissa hevoset tarhataan yksin tai pareittain. Huomioitavaa on, että hevosia pyritään tarhaamaan mahdollisimman paljon, eikä varsinaista säännöllistä rytmiä niiden tarhaan ja karsinaan viennin suhteen ole, vaan siihen vaikuttavat hevosten liikutus ja sääolot. Tarhojen etäisyys on tallista kymmenestä metrillä 200 metriin. Lantalan etäisyys tallin ovelta on viisi metriä ja kuivikevarasto sijaitsee tallin oven lähellä. Karkearehujen lähivarasto on tallin vieressä ja tarhojen edustalla.

Tila käyttää hevosten ruokinnassa pyöröpaalisäilöheinää, jota on jatkuvasti hevosten saatavilla. Karkearehu jaetaan kaksi kertaa päivässä talikolla tarhojen edessä olevasta paalista tai kuormataan ja jaetaan työntökärryistä talikolla. Pihaton hevosille viedään traktorilla pyöröpaali pihaton ulkoilualueelle. Väkirehut jaetaan kaksi kertaa päivässä ja väki- ja lisärehuja annetaan kilpaileville hevosille neljää ja muille kahta erilaista. Väkirehut annostellaan erilliseen jakosankoon, josta ne jaetaan kauhalla hevosten ruokakuppeihin. Hevosilla on automaattiset juomakupit tallissa ja pihatossa, mutta lisäksi niille kannetaan sangoilla vedet tarhojen astioihin ympäri vuoden. Hevosia ei loimiteta ulos ja ne talutetaan tarhoihin yksitellen. Kuivikkeena käytetään seoksena turvetta ja olkea. Pihatto tyhjennetään koneellisesti 3-4 kertaa vuodessa ja karsinat siivotaan kerran päivässä kevyttalikolla ja kottikärryillä.

6.3.4 Tila 4

Neljännellä tilalla harjoitettiin karsinoiden vuokrausta sekä hevosten täyshoitopalveluiden tarjoamista. Tilalla työskenteli yksi lomaoikeutettu yrittäjä. Vierailuhetkellä tilan karsinatallin kaikki 17 karsinaa olivat täynnä ja lisäksi tilalla oli kaksi hevosta maneesilla olevissa karsinoissa, joihin oli mahdollista majoittaa kolme hevosta. Hevosista kolme oli 1-3-vuotiaita, joista yksi oli joutilas ja kaksi koulutettavia sekä 16 palvelukäytössä olevaa hevosta. Tarhoja on 17, joista lähimmät ovat kiinni tallissa ja kauimmat 50 metrin päässä. Lantala sekä kuivike- ja karkearehuvarasto sijaitsevat tallin ovien takana.

Hevosten karkearehuruokinnassa käytetään suurkanttipaalattua säilöheinää ja kovapaalattua kuivaa heinää. Karkearehut jaetaan neljä kertaa päivässä käsin kuormaten ja annostellen osittain käsin kantaen tai työntökärryillä vieden. Väkirehut annetaan kaksi kertaa päivässä väki- ja lisärehujen määrä vaihtelee yhdestä kahdeksaan. Hevosilla on automaattiset juomakupit talin karsinoissa. Maneesin karsinoissa vesi on sangoissa ja vesi viedään sangoilla maitokärryillä kuljettaen tarhojen saaveihin ympäri vuoden. Hevoset tarhataan yhdellä loimella loimitettuina yksin tai pareittain yksitellen taluttaen tai karsinassa olevasta ovesta ulos päästäen. Karsinat siivotaan kerran päivässä kevyttalukolla ja kottikärryillä ja ne kuivutetaan sahanpuurun ja olkipelletin seoksella.

6.4 Työaikamittaukset vierailutiloilla

Keskityin tiloilla päivittäisiin hevosten hoidon ja niiden elinympäristön hoitoon kuuluvien välttämättömien työtehtävien työaikojen mittaamiseen. Työaika koostuu rutiininomaisista töistä, eikä niissä ole otettu huomioon harvemmin kuin päivittäin tehtäviä töitä kuten esim. pihatton lantapatjan tyhjennystä. Työaikamittausten työajat on ilmoitettu hevoskohtaisesti minuutteina, jotka on jaettu sadasosiin kymmenjärjestelmän käyttämiseksi työaikalaskennan helpottamiseksi. (Taulukko 6; 7; 8)

Kokosin kaikilta vierailemiltani tiloilta kellolla mitaamani työajat työmenetelmäkohtaisesti kolmeen taulukkoon vuoden 1998 työtutkimuksen taulukoiden aihepiirien jaottelun mukaan. Ensimmäiseen on koottu ruokintaa, toiseen lannanpoistoa ja kuivutusta koskevat työt ja kolmanteen muut hevestilojen päivittäiset työt. Kokonaisina työsuorituksina mitatut työajat, kuten hevosten heinien jako tarhoihin, on muutettu työ- ja hevoskohtaisiksi jakamalla työhön kuluva aika sillä hoidettavien hevosten määrällä. Näin on saatu yksittäisistä työsuorituksista hevoskohtaiset työajat. Kokonaisyöaika saadaan kertomalla hevoskohtainen työaika tilan hevosten määrällä ja tarvittaessa työntoistojen määrällä, mikäli työ tehdään useammin kuin kerran päivässä. Työajat on mitattu seuraamalla tilojen yrittäjien työskentelyä, jotka olivat hyvin rutinoituneita työhönsä. Tämä tulee ottaa huomioon käytettäessä työaikatietoja lomittajien työajanlaskennassa. Vertailua aiempiin työaikatutkimuksiin tai eri tilojen välillä ei ollut järkevää suorittaa työmenetelmien erilaisuuden ja työaikojen keräystarkoituksen takia. (Taulukko 6; 7; 8)

Lomituspalveluiden palvelusuunnitelma hevosiloille

Taulukko 6 Vierailutilojen ruokinnan työaikamittausten tulokset minuutteina hevosta ja kerran tehtyä työtä kohden.

Ruokinta	Tila 1, 10 hevosta	Tila 2, 9 hevosta	Tila 3, 27 hevosta	Tila 4, 19 hevosta
Karkearehuokinta				
säilöheinän irrotus halkaistusta pyöröpaalista talikolla työntökärryyn	0,35			
säilöheinän kuljetus työntökärryillä tarhoille ja annostelu talikolla hevosille	1,25			
säilöheinät tarhaan halkaistusta pyöröpaalista talikolla kantaen		1,9		
säilöheinäruokinta tarhaan, jako talikolla tarhan edessä olevasta avatusta pyöröpaalista			0,71	
Säilöheinän jako työntökärrystä karsinaan			1	
säilöheinän kuormaus pyöröpaalista kottikärryihin			0,33	
Työntökärryjen täyttö suurkanttipaalin säilöheinällä				0,34
Säilöheinän jako käsin työntökärryistä karsinaan				0,60
Säilöheinien vienti 50m päässä olevaan talliin työntökärryillä, jako käsin karsinaan				1,00
Kuivaheinän jako käsin kantaen 50m päässä olleaan tallin karsinoihin				1,00
Kovapaalattujen aamuhienien jako ulkotarhoihin työntökärryistä käsin, (4 paalia)				0,42
kovapaalattujen heinäpaalien lastaus työntökärryihin käsin kantaen				0,06
heinien jako kovapaaleista tarhaan työntökärryistä käsin annostellen (2 paalia)				0,33
Kuivaheinän jako kovapaalista karsinoihin käsin kanta				0,33
Karkearehu ja väkirehuokinta				
säilöheinät halkaistusta pyöröpaalista talikolla karsinaan ja väkirehut saavista ruokakuppiin		3,75		
säilöheinä jako tarhaan käsin työntökärrystä ja väkirehut jakosangosta kauhalla tarhan ruokinta-astioihin			1,33	
Väki- ja lisärehuokinta				
väkirehuokinta, 2 väkirehua, jako saavista kauhalla ruokakuppiin	0,56			
väkirehun annostelu jakosankoon			0,11	
väkirehujen jako tarhassa oleviin astioihin kauhalla jakosangosta			0,43	
pihatton ja tallin väkirehujen jako kauhalla jakosangosta ruokakuppiin			0,59	
Pellavan yms. Turvotettavien väki/lisärehujen turvotus				0,26
Väki/lisärehujen mittaus hevoskohtaisesti ämpäreihin rehukärryyn				0,42
50m päässä olevan tallin väkirehujen vienti ja jako hevoskohtaisista ämpäreistä				1,00
Väkirehujen jako hevoskohtaisesta ämpäristä ruokakuppiin rehuvaunulla kuljettaen				0,32

Taulukko 7 Vierailutilojen karsinoiden lannanpoiston ja kuivituksen työaikamittausten tulokset minuutteina hevosta kohden päivässä.

Karsinoiden puhdistus ja kuivitus	Tila 1, 10 hevosta	Tila 2, 9 hevosta	Tila 3, 27 hevosta	Tila 4, 19 hevosta
Karsinan puhdistus				
lannapoisto välineiden esille otto	1,13			
siivous kevyttalvikolla työntökärryihin kerran päivässä	7,49	4,2	7,33	7,68
Lannan kuljetus				
työntökärryillä lantalaan	0,32	0,2	2,33	0,2
työntökärryillä lantalaan 50m päässä olevasta tallista				1
Kuivittaminen				
turpeen ja purun kuormus lapiolla työntökärryihin, kuljetus(8m) ja tyhjennys karsinaan	1,28			
turpeen ja purun kuormus lapiolla työntökärryihin, kuljetus(6m), tyhjennys ja levitys karsinaan		4,5		
turpeen ja purun levitys karsinaan kevyttalvikolla	0,56			
turpeen ja kovapaalattun oljen levitys käsin ja jaloin karsinaan			1,5	
purun lastaus lapiolla				0,11
purun levitys työntökärryistä lapiolla karsinaan				0,29
työntökärryjen täyttö lapiolla purulla ja olkipelletillä				0,5
kuivikekärryjen kuljetus 50m päässä olevalle tallille				1
purun ja olkipelletin levitys karsinaan				0,25
työntökärryjen täyttö lapiolla olkipelletillä				0,13
olkipelletin jako lapiolla työntökärryistä karsinoihin				0,38

Lomituspalveluiden palvelusuunnitelma hevosiloille

Taulukko 8 Vierailutilojen työaikamittausten muiden päivittäisten hevosten ja niiden elinympäristön hoitotöiden tulokset minuutteina hevosta kohden päivässä.

Muut työt	Tila 1, 10 hevosta	Tila 2, 9 hevosta	Tila 3, 27 hevosta	Tila 4, 19 hevosta
Juotto				
karsinan vesiastian tyhjennys napolla	0,56			
karsinan vesiastian tyhjennys, pesu ja veden lisäys sangosta				1,05
veden lasku 20l ämpäriin (sis. 1 hevosen vedet karsinaan ja 1,5-2 hevosen vedet tarhaan)			1,75	1,5
veden jako tarhojen saaveihin 2 sangolla kantaen, etäisyys 50m			2	
veden kuljetus sangoilla maitokärryillä ja jako tarhojen saaveihin				0,65
veden kuljetus sangoilla maitokärryillä, etäisyys 50m				1
Muiden tilojen siivous				
tallin käytävien, varustehuoneen ja pesupaikan puhdistus lakaisemalla harjalla	1,86	1,88	1,11	0,59
ruokinta/vesipisteen siistiminen				0,21
Tarhaus				
talutus yksitellen tarhaan, etäisyys n. 30m	1,03		1	
talutus yksitellen tarhaan, etäisyys n. 50m	2,42	2,5		
talutus yksitellen tarhaan, etäisyys n. 80-100m	3,13			
hevoset ulos 3:n ja 2:n hevosen vapaana ryhmänä kujaa pitkin		0,48		
hevoset sisälle vapaana ryhmässä kujaa pitkin 3:n ja 2:n ryhmä		1,5		
hevosen talutus karsinaan tarhasta yksitellen, etäisyys n.30m			0,9	
hevonen tarhasta karsinaan yksitellen taluttaen, etäisyys n. 50m		2,25		
Hevosen kiinni sitominen,loimitus ja tarhaus				
hevonen karsinassa kiinni, loimitus 1 loimella, pintelit/suojat pois ja vieni yksitellen taluttaen tarhaan				2,50
hevonen karsinassa kiinni, loimitus 1 loimella ja vieni yksitellen taluttaen tarhaan				2,50
hevonen karsinassa kiinni, loimitus 1 loimella, suojat/pintelit pois ja suojat etujalkoihin tilalle ja karsinan ulko-ovesta ulos				4,00
hevonen karsinassa kiinni, loimitus 1 loimella ja karsinan ulko-ovesta ulos				1,67
siirtyminen 50m päässä olevalle tallille, hevonen kiinni, loimitus 1 loimella ja tarhaan yksitellen taluttaen				4,00
hevonen karsinan ulko-ovesta sisälle, kiinni, loimi ja riimu pois, lomi kuivumaan				1,05
hevonen taluttaen tarhasta (n.70m), kiinni karsinaan, loimi pois ja kuivumaan				3,50
hevonen taluttaen tarhasta karsinaan, kiinni, loimi ja riimu pois				2,10
Loimitus				
loimitus yhdellä loimella	0,79			
loimitus yhdellä loimella, jossa kaulakappale	1,93			
loimien huolto (sis. Kuivatus lomien pois otto ja loimien järjestely, siistiminen sekä kuivatus)			0,37	
loimien asettelu kuivatuhuoneeseen kuivumaan (8kpl)				0,38
Hevosten puhdistus, yms.				
hevosen talutus karsinasta käytävälle kiinni ja kavioiden puhdistus	0,98			
hevosen harjaus	0,91	2,5	1,1	
hevosen ruumiinlämmön mittaus	0,88			

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Hevosyrittäjyys ja hevosten määrä ovat kasvaneet maassamme tasaisesti 1980-luvulta lähtien ja hevosala on ainoa tuotantosuunta, joka on kasvanut maatalouden kotieläintuotantoa harjoittavilla tiloilla. Myös hevoseläinten lomitustilojen ja hevosten määrä on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Niinpä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle eli Melalle on tullut tarve saada ensimmäinen vain hevosiloille suunnattu tiedonkeruulomake, kun nauta- ja sikatiloilla on ollut omansa jo vuosikymmeniä. Työn tavoitteena oli laatia paikallisyksiköiden käyttöön lain vaatima hevosilojen palvelusuunnitelma. Lisäksi tehtäväni oli kerätä mittaamalla tilavierailuilla hevosilojen päivittäisten töiden työaikoja avuksi hevosilojen lomittajien kokonaistyöajan laskemiseen.

Palvelusuunnitelmasta syntyi lopulta viisisivuinen lomake, jonka avulla paikallisyksiköt saavat kerättyä hevosiloilta kattavasti tietoa lomituksen järjestämisen, kehittämisen ja työajan määrittämisen tarpeisiin. Suunnitelman laadinnassa pääsin käyttämään hyödyksi hevosialalta saamaani koulutusta ja työkokemusta. Oli mielekästä tuottaa opinnäytetyössä jotain suoraan työelämän tarpeeseen.

Hevosilojen työaikoja on mitattu aiemmin vain kahdessa tutkimuksessa. Niinpä työaikamittaukseni tulokset lisäävät lomittajien kokonaistyöajan laskennan oikeellisuutta. Myös työajan laskenta helpottui hevosilojen eri työmenetelmien työaikatietojen lisääntyä. Vaadittaisiin kuitenkin isompi joukko tiloja ja useampia mittauksia, jotta saataisiin laskettua hevosiloille omat työajat maatalouden standardiaikajärjestelmään. Uskon laatimieni työaikojen helpottavan paikallisyksiköiden työntekijöiden työtä.

Keräsin työhöni perustietoja lomituksen saamisen edellytyksistä ja sen järjestämisestä. Tarkoituksena oli luoda tietopaketti lomituksen piiriin tavoitteleville hevosyrittäjille ja lomituseräjäjärjestelmää aiemmin tuntemattomalle lukijalle. Lisäksi keräsin tietoa Suomen hevosyrittäjyydestä erityisesti maataloilla sekä lomitukseen oikeutetuista hevosiloista kokonaiskuvan ja alan merkittävyyden kuvaamiseksi. Ajankohtaisen tiedon saantia helpottivat Melan ja Tiken tilastot sekä hevosalan eri hankkeiden yhteydessä tehdyt kyselytutkimukset. Haastetta toi lomitukseen perusteisiin laaditun tiedon saattamien lakitekstistä lukijaystävällisempään muotoon.

Hevosala on kasvava ala, joka elävöittää Suomen autioituvaa maaseutua. Niinpä maatalouden järjestöjen ja toimijoiden on otettava toiminnassa ja palveluissaan yhä vakavammin huomioon myös hevosilojen tarpeet. Mela on yksi maatalouden toimijoista, joka on ryhtynyt toimimaan hevosalan tarpeiden tyydyttämiseksi ja hevosyrittäjien hyvinvoinnin edistämiseksi. Alan kasvun myötä hevosilat kasvavat ja niiden laajentamista leimaavat samat haasteet kuin muitakin kotieläintiloja. Työn sitovuus ja suuret investoinnit koettelevat yrittäjien jaksamista, jolloin työhyvinvoinnin takaamiseksi on toimivan lomituksen saaminen varmistettava.

LÄHTEET

Alakruuvi, A. 1996. Maatalouden työnormit: Lypsykarjan hoitotyöt. Työtehoseuran maataloustiedote 10.

HE 13472010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta, turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

Hippoliksen Hevosklusteri-hanke. 2011. Hevospitäjä Ypäjä laajentaa lomituspalvelut YEL-hevosyrittäjien käyttöön. Pro Hevonen 1, 94. Eafons Oy. Forssa.

Kaila, E. 13.5.2011. VS: Hevostallien työmenetelmät ja niiden tekemiseen kuluva työaika. Vastaanottaja Kati Kontoniemi. [Sähköpostiviesti] Viitattu 3.5.2012.

KHOp, Kuopion hallinto-oikeuden päätös A:n oikeudesta saada maatalousyrittäjien lomituspalvelulain perusteella lomituspalveluja vuosilomaansa varten. 12/0065/2. 27.1.2012.

Korkiamäki, H., Lahin, P. & Laaksonen, K. 1998. Hevostallin työmenetelmät, case-tutkimus kuudella tilalla. Työtehoseuran maataloustiedote 9.

Kotieläinten lukumäärä 2012. Kotieläinten lukumäärä alueittain 1997-2011. Tike. Viitattu 26.4.2012.
<http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>

Lahin, P. 8.10.2010. Vuosilomaa käyttäneistä hevostiloista vuodelta 2009. Vastaanottaja Kati Kontoniemi. [Sähköpostiviesti] Viitattu 27.4.2012.

Lahin, P. 3.4.2012. Tilastot. Vastaanottaja Kati Kontoniemi. [Sähköpostiviesti] Viitattu 16.4.2012.

Laitinen, I. 2007. Koneellinen lannanpoistojärjestelmä hevostallissa työmenekki ja toiminnallisuus. Helsingin yliopisto. Agroteknologian laitos. Pro gradu-tutkielma.

Laitinen, I. 2008. Koneellinen lannanpoisto-järjestelmä hevostallissa. TTS-tutkimuksen tiedote. Luonnonvara-ala: maatalous 6.

LOMAA. Maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus 30.12.1996/1333.

LOMAL. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.

Lomituspalvelujen päivityspäivät 2010. Tilakohtainen palvelusuunnitelma ja lomittajien tilakohtainen perehdyttäminen alkaen 1.1.2011.

Maatilojen rakenne 2012. Maatilojen tuotantosuunnat 2011. Tike. Viitattu 27.4.2012.
<http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>

Mela. Lomitus. Vuosiloma. Viitattu 1.3.2012.
<http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle>

Mela-turvaa lomitusta tarvitseville. 2/2011. Esite. Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Espoo.

MYEL-eläkevakuutus. www.mela.fi Viitattu 2.3.2012.
<http://www.mela.fi/Vakuutusturva/MYEL-elakevakuutus>

Paatela, S. 2002. Tallien lomituspalvelujärjestelmän kehityssuunnitelma Keski-Suomen alueelle. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Pussinen, S. & Thuneberg, T. 2010. Katsaus hevosalan yritystoimintaan – raportti hevosyrittäjyys 2009 -kyselystä. Hämeenlinna

Tiilikainen, S. 2004. Hevostalous maatilalla. MTT:n selvityksiä 67. MTT taloustutkimus, Helsinki

TTS-Manager.2011. Esite. TTS tutkimus. Viitattu 30.4.2012.
<http://www.tts.fi/images/stories/tiedostot/manager-esite.pdf>

Vekola, A & Vuoriluoma, K. 2009. Hevosalan koulutustarjonnan kehittäminen. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Opettajankoulutuksen kehittämishanke.

Wallenius, V. 2009. Tallirutiinit ja niiden tehostaminen automatiikan avulla. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Wallin, P. 2011. Ajankohtaista maatalouslomituksesta. Saarijärvi. Sivu 11. Viitattu 26.4.2012.
http://hinkalo.fi/attachments/Ajankohtaista%20maatalouslomituksesta_2011.pdf

Lomituspalveluiden kotieläinyksiköt (www.mela.fi 1.3.2012)

Yksi kotieläinyksikkö on

- yksi lehmä
- neljä emolehmää
- neljä muuta nautaa
- kaksi hevosta
- kolme emakkoa porsaineen
- neljä karjua
- 15 muuta sikaa
- neljä yli kuuden kuukauden ikäistä vuohta
- 10 yli kuuden kuukauden ikäistä lammasta
- 30 siitoskettua tai suomensupea
- 60 muuta siitoturkiseläintä
- 100 siipikarjaeläintä
- 1 000 broileria tai 1 000 alle 16-viikkoista kananpoikaa

Kotieläinyksiköihin lasketaan vain ne eläimet, joista kertynyttä tuloa verotetaan maatalouden verotuksessa.

Lomituspalveluiden sijaisapuperusteet (www.mela.fi.)

Työkyvyttömyys

Sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella sijaisapua voidaan myöntää ilman lääkärintodistusta enintään seitsemän päivää. Lääkärintodistuksen perusteella sijaisapu voi jatkua pidempään.

Yhtäjaksoisen tai vähäisin keskeytyksin jatkuneen työkyvyttömyyden perusteella sijaisapua saa enintään 300 päivää. Tämän jälkeen sijaisapu päättyy, ellei yrittäjä ole hakenut työkyvyttömyyseläkettä Melasta. Eläkettä tulee hakea ennen kuin 300 sijaisapupäivää tulee täyteen.

Mikäli asiakas on laittanut työkyvyttömyyseläkehakemuksen vireille ennen kuin 300:s sijaisapupäivä täyttyy, oikeus sijaisapuun jatkuu niin kauan kuin eläkehakemus on käsiteltyssä. Oikeus sijaisavun jatkumiseen harkitaan uudelleen päätöksen sisällön mukaan.

Mikäli työkyvyttömyyseläkehakemus hylätään, on maatalousyrittäjällä oikeus saada sijaisapua kunnes hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. Sijaisapu tältä valitusajalta on täyden maksullisen lomitusavun suuruinen.

Sijaisapu loppuu, kun yrittäjä on saanut tiedon pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä. Sen jälkeen sijaisapua voidaan järjestää yritystoiminnan uudelleen järjestelyjen ajaksi. Sijaisapua järjestetään kuitenkin enintään 60 päivää seuraavan puolen vuoden aikana päätöksen tiedoksisaannista.

Kuntoutustuki

Sijaisapua on mahdollista saada kuntoutustuen aikana. Sijaisapua voi saada, jos maatalousyrittäjä kykenee todennäköisesti myöhemmin jatkamaan niitä työtehtäviä, joihin hän kuntoutustuen aikana saa sijaisapua.

Kuntoutus

Sijaisapua voi saada lääkärin määräämään tai lakisääteiseen kuntoutukseen. Tässä tapauksessa kuntoutuksen tulee kohdistua muuhun kuin maatalousyrittäjän työkyvyttömyysaikaan. Kuntoutus voi olla ennaltaehkäisevää toimintaa, joka tähtää työkyvyn säilymiseen jatkossa, tai toimintaa, jonka avulla pyritään palauttamaan menetettyä työkykyä. Kuntoutus voi olla lääkinnällistä, ammatillista tai sosiaalista. Mikäli maatalousyrittäjä on tehnyt jo päätöksen kouluttautumisesta uuteen ammattiin, ei maatalouden harjoittamista tule pitkittää sijaisavun turvin.

Työkykyä ylläpitävä toiminta

Sijaisapua voi saada työterveyshuollon suunnittelemaan työkykyä ylläpitävään toimintaan (Tyky).

Raskaus ja synnytys

Sijaisapua voi saada raskauden ja synnytyksen vuoksi enintään sille ajalle, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus Kelan äitiyspäivärahaan tai vanhempainrahaan. Äitiysrahakaudelta sijaisapumaksua vähennetään 50 prosentilla.

Isyysloma

Lapsen syntymän johdosta isälle voidaan myöntää sijaisapua ajalle, jolta Kela maksaa sairausvakuutuksen mukaista isyysrahaa. Sijaisapupäiviä ovat myös pyhäpäivät, vaikka Kela ei maksa niiltä päivärahaa.

Ottolapsen hoito

Ottolapsen hoitoa varten sijaisapua myönnetään enintään ajalle, jolta Kela maksaa vanhempainrahaa.

Alle kolmevuotiaan lapsen hoito

Vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle voidaan antaa sijaisapua, jotta hän voi itse hoitaa alle kolmevuotiasta lastaan kotona. Sijaisapua voi saada vanhempainraha-kauden päätyttyä enintään 100 päivää vuodessa lapsen ikävuotta kohti. Päivät voidaan jakaa vuosilomaanoikeutettujen vanhempien kesken. 100 päivää lähdetään laskemaan aina alusta uudelleen lapsen syntymäpäivän jälkeen. Alle kolmevuotiaan lapsen hoitoon käytetyn sijaisavun maksu korotetaan 50 prosentilla.

Alle 10-vuotiaan lapsen sairastuminen

Äkillisesti sairastuneen lapsen hoitamiseksi sijaisapua voi saada enintään seitsemän päivää sairautta kohden.

Alle 16-vuotiaan lapsen sairaanhoito tai kuntoutus

Sijaisapua voi hakea samalle ajalle, jolta Kela maksaa erityishoitorahaa lapsen erikoissairaanhoidosta tai kuntoutuksesta. Sijaisapuhakemukseen liitetään Kelan antama päätös. Lisätietoja erityishoitorahan myöntämisestä saa Kelasta.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutukseen osallistumista varten voi saada sijaisapua enintään 15 päivää vuodessa. Sijaisapuhakemukseen liitetään koulutusohjelma. Aikuiskoulutuspäivän tulee sisältää opiskelua.

Tämän lisäksi 15 päivän enimmäisraja voi ylittyä maatalousyrittäjän opintorahaan tai aikuiskoulutustukeen oikeuttavan opiskelun vuoksi. Tältä ajalta käytetyn sijaisavun maksu korotetaan 50 prosentilla.

Varusmies- ja siviilipalvelus sekä kertausharjoitukset

Maatalousyrittäjälle voidaan antaa sijaisapua varusmies- ja siviilipalveluksen sekä kertausharjoitusten ajaksi. Vapaaehtoiseen varusmiespalvelukseen ei voi saada sijaisapua.

Tuottajajärjestön kokoukset

Tuottajajärjestön (MTK/SLC) maakunnalliseen, valtakunnalliseen tai kansainväliseen luottamuselinten kokoukseen tai Maitovaluuskunnan kokoukseen osallistumiseen voi saada sijaisapua enintään kokouksen ja siihen liittyvien matkojen ajaksi. Sijaisavusta peritään tuetun maksullisen lomituksen suuruisen maksu.

Lähiomaisen kuolema ja hautajaiset

Sijaisapua voi saada lähiomaisen kuoleman vuoksi yhdeksi päiväksi ja tämän lisäksi hautajaispäiväksi.

Yritystoiminnan jatkaminen tai siitä luopuminen

Sijaisapua on mahdollista saada yritystoiminnan jatkamiseen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten silloin, kun maatalousyrittäjälle on myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke tai osatyökyvyttömyyseläke tai kun sijaisavun tarve johtuu sijaisapuun oikeutetun yrittäjän kuolemasta. Sijaisapua saa enintään 60 päivää seuraavan puolen vuoden aikana siitä, kun eläkepääätös on annettu. Tuotannon järjestelyjä varten annettu sijaisapu on tuetun maksullisen lomituksen hintaista.

Muu syy

Sijaisapua voi saada myös muun verrattavan tilapäisen syyn vuoksi. Sijaisapua voi saada omiin vihkiäisiin ja omiin 50- ja 60-vuotispäiviin.

**Maatalouslomituksen palvelusuunnitelma
kunnallisesti järjestetty**

Tilan nimi		Tehtäväosuus %
Tilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt		
Yrittäjän nimi		
Yrittäjän nimi		
Yrittäjän nimi		
Työvoima		
Työntekijän nimi		
Työsuhde	Työskentelyjakso (pp.kk.-pp.kk.)	Max h/vrk
☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Työntekijän nimi		
Työsuhde	Työskentelyjakso (pp.kk.-pp.kk.)	Max h/vrk
☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Lomittaja työskentelee tilalla pääsääntöisesti		
☐ yksin ☐ toisen lomittajan kanssa	☐ työntekijän kanssa, nimi _____	
☐ toisen yrittäjän kanssa	☐ varahenkilön kanssa, nimi _____	
varahenkilön puhelinnumero _____		
Arvio lomituspäivän kestosta:		
TTS-Managerilla laskettu työaika *)	_____ h _____ min	tehty _____ 20 _____
* laskelma liitteenä		
Kun yrittäjät ovat olleet yhtä aikaa lomalla	_____ h _____ min	tehty _____ 20 _____
Lomatoimi on mitannut työajaksi	_____ h _____ min	tehty _____ 20 _____
Tilakäynnillä on tarkastettu, että lomittajan saatavilla on		
kirjalliset työohjeet	☐ kyllä ☐ ei, missä _____	
laatukäsikirja	☐ kyllä ☐ ei, missä _____	
lista tärkeistä puhelinnumeroista	☐ kyllä ☐ ei, missä _____	
Lomittajan käytössä on sosiaalitilat (wc, pukuhuone)		
☐ kyllä ☐ ei		
Olosuhdekartoitus tehty _____ 20 _____		
Olosuhdekartoituksessa ilmenneet tilalle esitetyt työsuojelulliset korjaustoimenpiteet:		

2665 Mela 1/11

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköposti	Internet	Y-tunnus
PL 16	Revontulentie 6	020 630 0500	020 630 0426	etunimi.sukunimi@mela.fi	www.mela.fi	0101319-6
02101 ESPOO	Espoo					

Tilan lomitus töiden edellyttämä osaamistaso			Lomittajan työskentely A) vaaditaan osaamista B) ei tarvitse osata *) C) ei käytä		
Koneet ja laitteet	Merkki/ohjelma/tehtävä	Kuka yrittäjästä tekee tilalla?	A	B	C
Traktori			☐	☐	☐
Peräkärri			☐	☐	☐
Apevaunu			☐	☐	☐
Pienkuormain			☐	☐	☐
Trukki			☐	☐	☐
Rehuleikkuri			☐	☐	☐
Sillanosturi			☐	☐	☐
Ajettava ruokkija			☐	☐	☐
Automaattiruokkija			☐	☐	☐
Mylly			☐	☐	☐
Lypsyrobotti			☐	☐	☐
Tietokone			☐	☐	☐
Tehtävät			A	B	C
Lypsytyöt			☐	☐	☐
Ruokintatyöt			☐	☐	☐
Rehun hakeminen/siirto			☐	☐	☐
Kiiman tarkkailu			☐	☐	☐
Eläinten tarkkailu			☐	☐	☐
Eläinten lääkitys			☐	☐	☐
Muu, mikä?			☐	☐	☐
Muu, mikä?			☐	☐	☐
Muu, mikä?			☐	☐	☐
*) Merkitään yleisesti, poikkeustapaukset selvitetään alakohdissa:					
Kausitöissä huomioitava erityisesti					
Sijaisapulomituksessa huomioitava erityisesti					
Lisätietoja					

Lomittajien maatalousyrityskohtainen perehdyttäminen Lomatoinisto päättää lomittajan työkohteet ja perehdytystarpeet.	
Tilän työt osaavia lomittajia on _____ kpl	
Lomittajan nimi:	Miehipide lomittajan sopivuudesta tilalle
Tilalla käyvät lomittajat tarvitsevat lisäkoulutusta, mistä?	
Tilalle perehdytetään uusia lomittajia, milloin?	
Maatalousyrityksen tarpeet lomituspalveluille	
Oletteko varanneet vuosilomat yleensä?	Vuosiloma suositellaan pidettäväksi tasaisesti ympäri vuoden
☐ vuosilomahakemuksen yhteydessä	
☐ n. 5vk ennen lomantarvetta	
☐ muu, mikä? _____	
Vuosilomien yhdessä pitäminen tilalla	
☐ kaikki lomat haluttaisiin pitää yhtäaikaisesti	
☐ n. puolet lomasta halutaan pitää yhtäaikaisesti	
☐ osa lomasta halutaan pitää yhtäaikaisesti	
☐ muu, mikä? _____	
Onko tarvetta käyttää 120 h lomitusta?	
☐ kyllä ☐ ei	kuinka monta tuntia _____ milloin _____
Millaisiin töihin?	
Karjanhoito	
☐ kyllä ☐ ei	
Kasvinviljelytöet	
☐ kyllä ☐ ei	
Kotitaloustyöt	
☐ kyllä ☐ ei	
Muu, mikä?	
Entä täysin maksullista lomitusta?	
Onko kiinnostusta liittyä usean lomittajan tiimiin?	
☐ kyllä ☐ ei	
Lomituspalveluiden tilakohtaiset kehittämistarpeet?	
Yrittäjien toiveet lomituspalveluille	
Lomituspalveluiden toiveet yrittäjälle	

Palvelutarvekartoituksen päätteeksi sovittiin, että	
Tilakäynnin päivämäärä 20	
Tilakäynnillä paikalla olleet henkilöt tilan puolesta Allekirjoitus	Tilakäynnillä paikalla olleet henkilöt tilan puolesta Allekirjoitus
Nimenselvitys	Nimenselvitys
Tilakäynnillä paikalla olleet henkilöt lomatoimen puolesta Allekirjoitus	Tilakäynnillä paikalla olleet henkilöt lomatoimen puolesta Allekirjoitus
Nimenselvitys	Nimenselvitys
Seuraavan tilakäynnin ajankohta 20	Palvelusuunnitelman päivitysajankohta 20
Liitteet	
Kuvaus maataloudesta ja lomitukseen kuuluvista välttämättömistä kotieläinten hoitotoista ja työmenetelmistä:	
☐ Lypsykarjan hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	
☐ Naudanlihan tuotanto, hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	
☐ Porsassikalan hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	
☐ Lihaskojen hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	
☐ Munituskanalan hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	
☐ Muiden kotieläinten hoitotyöt ja työmenetelmät, tehty pvm _____ 20 _____	

Maatalouslomituksen lopullinen palvelusuunnitelma hevostiloille

Hevostilan palvelusuunnitelma

Tilan nimi		
Tilalla harjoitettava hevostalous ☐ hevoskasvatus ☐ hevosten kotutus ravurit ☐ karsinan vuokraus/hevosten täyshotopalvelut ☐ oriasema ☐ ravihevosten valmennus ☐ ratsastuspalvelut ☐ hevosten työkäyttö ☐ hevosten koulutus ratsut ☐ Muu: _____		
Tilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt		Päivittävät hevostilan hoitotyöt
		Arviot kokonais työajasta päivittäin ja yrittäjien tehtäväosuuksista päivittäisissä hoitotoissa
Yrittäjän nimi	Tehtäväosuus % päivittäisistä töistä	työaika (h min/päivä)
Täyttääkö palveluiden saamisen edellytykset ☐ Kyllä ☐ Ei		
Yrittäjän nimi	Tehtäväosuus % päivittäisistä töistä	työaika (h min/päivä)
Täyttääkö palvelujen saamisen edellytykset ☐ Kyllä ☐ Ei		
Yrittäjän nimi	Tehtäväosuus % päivittäisistä töistä	työaika (h min/päivä)
Täyttääkö palvelujen saamisen edellytykset ☐ Kyllä ☐ Ei		
Yrittäjän nimi	Tehtäväosuus % päivittäisistä töistä	työaika (h min/päivä)
Täyttääkö palvelujen saamisen edellytykset ☐ Kyllä ☐ Ei		
Työntekijän nimi	Työskentelyjako (pp.kk.vv -pp.kk.vv)	Max h/vrk
Työsuhde ☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Työntekijän nimi	Työskentelyjako (pp.kk.vv -pp.kk.vv)	Max h/vrk
Työsuhde ☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Työntekijän nimi	Työskentelyjako (pp.kk.vv -pp.kk.vv)	Max h/vrk
Työsuhde ☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Työntekijän nimi	Työskentelyjako (pp.kk.vv -pp.kk.vv)	Max h/vrk
Työsuhde ☐ vakituinen ☐ määräaikainen		
Työtehoiluokka ☐ nopea ☐ keskimääräinen ☐ hidas	Hevospaikkojen määrä tallityypeittäin ☐ karsinatalli ☐ pihatto ☐ muu	
Hevosten vaihtuvuus ☐ suuri (vikoittain) ☐ kohtalainen (kuukausittain) ☐ pieni (harvemmin kuin vuosittain)	Pesupaikkojen määrä ☐ kpl	
Tarhojen lukumäärä ☐ kpl	Tarhojen etäisyys tallin ovelta lähin ☐ m kaukaisin ☐ m	
Laidunkausi ☐ - ☐	Laidunten etäisyys tallista lähin ☐ kaukaisin ☐	
Karkearehu varastoidaan ☐ tallin välittömässä läheisyydessä ☐ muualla, etäisyys tallista _____		
Lantalan etäisyys tallin ovelta _____ m	Kuivikevaraston etäisyys tallin ovelta _____ m	
Kaikki hevoset voivat olla tarhassa yhtä aikaa ☐ kyllä ☐ Ei, _____ tarhaa vaihdettava	Hevoset ovat tarhassa keskimäärin _____ h/vrk	
Ruokintaajat: 1. klo _____ 2. klo _____ 3. klo _____ 4. klo _____		

Ruokinta							
Punnitaanko karkearehu amokset				☐ Kyllä	☐ Ei		
Karkearehuruokimassa käytetään				☐ pyöröpaali	☐ suurkanttipaali	☐ kovapaali	☐ irttoheinä
				merkitse käytetty pakkaustapa		menetelmällä ruokittavat tilat	
				pyöröpaali	suurkanttipaali	kovapaali	irttoheinä
				pihatto	karäna	tarha	
Rehun otto							
traktorilla							
pienkuormaimella							
pudottamalla parvelta							
kuormausta talikolla							
kuormausta käsin							
muu:							
Rehun siirto							
traktorilla varastosta							
pienkuormaimella varastosta							
traktorilla pellolta 50-200m							
traktorilla pellolta yli 200m							
vaunulla							
työntökärryllä							
käsin kantaen							
muu:							
Rehun irrotus							
narujuen poisto							
muovin ja verkon/narujuen poisto							
Rehun jako							
paalin jättö ruokintahäkkiin/tarhaan							
halkaisu leikkurilla							
talikolla paalista kärryyn/vaunuun							
paalipurkaimella, amostelu talikolla							
amostelu paalista saaveihin/pusseihin							
amostelu käsin/talvikolla kärrystä							
ruokintakiskojen kopasta							
talikolla traktorin kauhasta							
ruokinta-automaatti							
kuivaheinä kastellaan ennen jakoa							
muu:							

Väkirehuruokinta			
Väkirehuja jaettavaa mentävä karsinaan		☐ Kyllä	☐ Ei
Rehun valmistus	Pihatossa	Talissa	Tarhassa
valmisrehu			
rehun turvotus vedellä			
viljan litistys			
muu:			
Rehun otto			
automaattinen			
siilosta rehuvaunuun valuttamalla			
siilosta rehuvaunuun ruuvilla			
laarista lapiolla/sangolla rehuvaunuun			
laarista sankoon			
säkistä rehuvaunuun			
säkistä sankoon			
muu:			
Rehun siirto			
automaattinen			
rehuvaunu (100kg/10m)			
säkki (40kg/10m)			
sanko			
ruokintakiskon rehuvaunu			
muu:			

Loimitus

Hevosten määrä kpl	kevät	kesä	syksy	talvi
tarhassa				
loimien määrä/hevonen				
karsinassa				
loimien määrä/hevonen				

Hevosten kuljetus tarhaan	kpl
yksitelleen taluttaen	
ryhmässä kujaa pitkin	
hevosilla vapaa pääsy ulos	
Muu:	

Juotto

Juotettavien hevosten määrä kpl	automaattikupit	sangosta
karsinassa		
pihatossa		
tarhassa 1krt/pv		
laitumella		

Laitumelle vesi kuljetetaan

traktorilla ja vesisäiliöllä	
letkulla	
ämpäreillä kantamalla	
Muu:	

Päivittäinen siisteys	min/vrk	h/vko	h/kk	h/v
Tallin käytävien ja pesupaikan siisteys				
Kulkureittien lakaisu ja haravointi				
Ruoka- ja juomakuppien pesu				
Loimien huolto				
Muu:				
Muu työ	min/vrk	h/vko	h/kk	h/v
Hevosten lääkintä				
Hevosten puhdistus				
Tammojen kiimantarkkailu				
Tammojen varsomisten tarkkailu				
Hevosten ruumiinlämmön mittaus				
<i>Kavioiden hoito</i>				
<i>Muu:</i>				
<i>Muu:</i>				

Lannanpoisto ja kuivitus

merkitse käytetty menetelmä

Tarhat

Lanta poistetaan _____ krt/_____

Lannanpoisto menetelmä	
kevyttalikko ja kottikärryt	
kevyttalikko ja pienkuormain	
kevyttalikko ja traktori	
lantaimuri	
<i>Muu:</i>	

Pihatto

Kuivike ohjatyhjennetään _____ krt/_____

Käytetty kuivike:

☐ sahanpuru	☐ kutteri	☐ turve	☐ olki	☐ olkipelletti	☐ paperisilppu
☐ seoskuivike (_____ ja _____)	☐ muu, _____				

Kuivikkeen lisäys _____ krt/_____

Kuivikkeen lisäys	
paalisilppurilla	
traktorin etukuormaimella	
levitystalikolla	
kottikärryillä ja talikolla	
kovapaalit käsin	
<i>muu:</i>	

Talli

Karsinat siivotaan _____ krt/vrk

Käytetty kuivike:	merkitse hevosten määrä
☐ sahanpuru, _____ kpl	☐ kutteri, _____ kpl
☐ turve, _____ kpl	☐ olki, _____ kpl
☐ olkipelletti, _____ kpl	☐ paperisilppu, _____ kpl
☐ seoskuivike (_____ ja _____), _____ kpl	
☐ muu, _____, _____ kpl	

Karsinoiden puhdistus	
kevyttalikko	
lantaimuri	
talikko	
lapio	
<i>muu:</i>	

Lannankuljetus	
kottikärry	
lantaraappa, luukku karsinassa	
lantaraappa, luukku käytävällä	
lantaimuri	
pienkuormain	
traktorin kauha	
<i>muu:</i>	

Kuivikkeen lisäys	
kottikärry	
pienkuormain	
traktorin kauha	
kiskoilla kulkeva vaunu	
<i>muu:</i>	